

Hogeschool-Universiteit Brussel
Bachelor in de
psychosociale gerontologie
(bachelor na bachelor)

13 april 2010

Inhoud

1	Samenvattende conclusie	3
2	Inleiding en verantwoording	5
	2.1 Inleiding en verantwoording	5
	2.2 Samenstelling commissie	5
	2.3 Werkwijze commissie	6
	2.4 Totstandkoming domeinspecifiek referentiekader	7
3	Beschrijving van de opleiding	8
	3.1 Algemeen	8
	3.2 Profiel instelling	9
	3.3 Profiel opleiding	9
4	Beoordeling per onderwerp en facet	12
	4.1 Doelstellingen opleiding	12
	4.2 Programma	18
	4.3 Inzet van personeel	27
	4.4 Voorzieningen	30
	4.5 Interne kwaliteitszorg	33
	4.6 Conditie voor continuïteit	36
5	Overzicht oordelen	39
	Bijlage 1 – Samenstelling commissie	40
	Bijlage 2 – Programma locatiebezoek	42
	Bijlage 3 – Overzicht geraadpleegde documenten	43
	Bijlage 4 – Nagekomen notitie over toelatingsvoorwaarden	45
	Bijlage 5 – Lijst met afkortingen	46

1 Samenvattende conclusie

De Hogeschool-Universiteit Brussel heeft een informatiedossier aangeleverd voor toetsing van de nieuwe opleiding Bachelor in de psychosociale gerontologie. Het dossier is door de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) in voldoende mate geschikt bevonden om inhoudelijk te worden beoordeeld door een commissie van onafhankelijke deskundigen. Die inhoudelijke beoordeling heeft plaatsgevonden aan de hand van de kwaliteitscriteria die het 'Toetsingskader nieuwe opleidingen hoger onderwijs Vlaanderen' daarvoor aanreikt. Het informatiedossier en de - ter gelegenheid van het locatiebezoek - nader verstrekte gegevens hebben de commissie in staat gesteld om tot de volgende, weloverwogen beoordeling van de voorgedragen opleiding te komen.

Het niveau (en de oriëntatie) van de opleiding is onmiskenbaar die van een bachelor na bachelor: met het programma wordt een verbreding (niet een verdieping) van competenties beoogd van beroepsbeoefenaren van diverse disciplines, bovenop de beroepseigen competenties waarover deze beroepsbeoefenaren reeds beschikken op grond van hun basisopleiding.

De **doelstellingen** van de opleiding (in termen van beoogde eindkwalificaties) sluiten, naar het oordeel van de commissie, aan bij internationaal geaccepteerde beschrijvingen van de kwalificaties van een professionele bachelor en liggen in dezelfde lijn als de eindkwalificaties die door vergelijkbare opleidingen in het buitenland worden gesteld, met het oog op wensen en behoeften uit de relevante beroepspraktijk.

De verantwoording en presentatie van de doelstellingen van de opleiding kunnen en moeten naar het idee van de commissie bondiger en kernachtiger. Zowel naar studenten als werkveld toe zou dat, uit een oogpunt van herkenbaarheid van en betrokkenheid bij het programma, aan te bevelen zijn.

De opleiding behelst een aantrekkelijk en maatschappelijk relevant **programma** voor beroepsbeoefenaren in de sector van de ouderenbegeleiding. Het programma situeert zich in het sociaalagogisch domein en sluit aan bij het competentieprofiel dat door de opleiding is uitgewerkt voor professionals die op dit moment (vanuit verschillende disciplines) reeds werkzaam zijn in die sector.

Het didactisch concept kent een praktijkgeoriënteerde opzet en is gericht op het leren oplossen van vraagstukken van ouderenbegeleiding in een multidisciplinaire en multiprofessionele context.

De gekozen werkvormen en toetsingmodaliteiten zijn op dat concept afgestemd.

Over de studielast die de opleiding voor de beoogde doelgroep met zich brengt - naast een (volledige) dagtaak in de ouderenbegeleiding - is nagedacht en vormt een punt van aanhoudende zorg van de programmaverantwoordelijken.

Het onderwerp **inzet van personeel** waardeert de commissie over de hele linie als voldoende. De kwantiteit van het in te zetten personeel is toereikend om de voorgedragen opleiding te kunnen starten en te continueren.

De gebouwelijke ruimten die de instelling beschikbaar heeft voor het onderwijs dat in de opleiding gaat worden aangeboden, zijn toereikend. Ook de technische (met name ICT-) **voorzieningen** voldoen aan de eisen die daaraan gesteld kunnen worden, met het oog op een op afstandsleren ingerichte opleiding als de onderhavige. Ook de voorziene studiebegeleiding en informatievoorziening zijn van een adequaat niveau.

Wel zou de commissie de instelling willen adviseren om de mogelijkheden die het e-portfolio te bieden heeft uit een oogpunt van studieloopbaanbegeleiding (meer) te benutten. De inzet van dit portfolio is in de huidige opzet tamelijk beperkt en vrijblijvend. Zeker bij een opleiding waarin afstandsleren een belangrijk rol speelt, is het gebruik van e-portfolio's een zeer geschikt instrument om feedback te geven op geleverde prestaties en al of niet geboekte studievoortgang.

De commissie stelt vast dat de instelling beschikt over een voor de opleiding specifiek systeem van **interne kwaliteitszorg**, dat operationeel kan zijn vanaf de start van de opleiding. De betrokkenheid van de verschillende stakeholders bij het bewaken van de kwaliteit is in het systeem voorzien, maar die van de studenten zou daarin structureler vorm kunnen krijgen.

De condities voor **continuïteit** zijn aanwezig, zowel wat de afstudeergarantie betreft als waar het gaat om de investeringen en de financiële voorzieningen.

Alles overziend adviseert de commissie de NVAO om positief te besluiten ten aanzien van de kwaliteit van de nieuwe opleiding Bachelor in de psychosociale gerontologie van de Hogeschool-Universiteit Brussel.

Den Haag, 13 april 2010

Namens de commissie ter beoordeling van de toets nieuwe opleiding van de Bachelor in de psychosociale gerontologie van de Hogeschool-Universiteit Brussel,

prof. dr. F. Sturmans
(voorzitter)

mr. dr. Th. L. Bellekom
(secretaris)

2 Inleiding en verantwoording

2.1 Inleiding en verantwoording

Bij brief van 26 februari 2010 heeft de algemeen directeur van de Hogeschool-Universiteit Brussel (HUB) - onder aanbieding van een informatiedossier met bijlagen - bij de NVAO een hernieuwde aanvraag ingediend voor een toets nieuwe opleiding (Tno) ten behoeve van de Bachelor in de psychosociale gerontologie (banaba PSG). De hernieuwde aanvraag geschiedde binnen de termijn van zestig kalenderdagen die decretaal is voorzien als een instelling ertoe is overgegaan een eerdere (initiële) aanvraag¹ in te trekken. De instelling had tot die intrekking besloten naar aanleiding van een negatieve beslissing van de NVAO ten aanzien van de kwaliteit van de voorgedragen opleiding, genomen op basis een door een commissie van deskundigen uitgebracht (negatief) adviesrapport over de initiële aanvraag.²

Na de hernieuwde aanvraag ontvankelijk te hebben verklaard, is van de kant van de NVAO een aanvang gemaakt met een nieuwe Tno-procedure. Met het oog op een in dat verband (opnieuw) uit te brengen advies over de kwaliteit en het niveau van de voorgedragen opleiding is bij besluit van 4 maart 2010 door het bestuur van de NVAO wederom een commissie van deskundigen ingesteld.

2.2 Samenstelling commissie

De samenstelling van de bij besluit van 4 maart ingestelde commissie is ongewijzigd ten opzichte van de commissie die op 4 november 2009 het adviesrapport uitbracht met betrekking tot de initiële aanvraag. Ook de betrokken beleidsmedewerker van de kant van de NVAO is dezelfde, alleen de functie van externe secretaris kreeg een andere personele invulling.

De commissie voor de beoordeling van de onderhavige bacheloropleiding kent de volgende personele samenstelling:

Voorzitter

- em. prof. dr. Ferd Sturmans, emeritus hoogleraar Epidemiologie, Universiteit Maastricht en voormalig algemeen directeur GGD Rotterdam

Leden

- prof. dr. Nele Van den Noortgate, hoofddocent Geriatrie, Universiteit Gent en voorzitter van de Belgische Vereniging voor Gerontologie en Geriatrie;
- dr. Arno Rademaker, lector Gerontologie, Avans Hogeschool, Breda;
- Johan Temmerman, gewezen lector Sociaal Werk, Arteveldehogeschool Gent.
- Lindsay Tukkers, student hbo-bachelor Hogere Juridische Opleiding, Saxion Hogeschool, Enschede.

---

¹ Art. 62 § 6, onder 2° Decreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen (Structuurdecreet) van 04/04/ 2003

² Het adviesrapport dateerde van 4 november 2009.

Secretaris

- mr. dr. Theo Bellekom, directeur Ars Docendi, adviesbureau voor de publieke sector

Procescoördinator:

- lic. Michèle Wera, beleidsmedewerker NVAO

In de commissie zijn de volgende deskundigheden verenigd:

- domeindeskundigheid in vakdiscipline en afnemend veld: F. Sturmans, A. Rademaker, N. Van den Noortgate en J. Temmerman;
- onderwijsdeskundigheid en deskundigheid in de didactiek: A. Rademaker, N. Van den Noortgate, F. Sturmans en J. Temmerman;
- evaluatiedeskundigheid: N. Van den Noortgate, F. Sturmans en L. Tukkers.

Zowel de panelleden als de secretaris hebben een onafhankelijkheidsverklaring ondertekend, welke in het bezit is van de NVAO. Voor een kort cv van de leden van de commissie en de secretaris zij hier verwezen naar Bijlage 1 bij dit advies.

2.3 Werkwijze commissie

De commissie heeft zich bij de toetsing van de kwaliteit en het niveau van de opleiding gebaseerd op de criteria van het *Toetsingskader nieuwe opleidingen hoger onderwijs Vlaanderen*³ en de *Handleiding toets nieuwe opleidingen Vlaamse Gemeenschap*.⁴

De commissie is haar toetsingsarbeid begonnen met het bestuderen van het aanvraagdossier en de daarbij gevoegde bijlagen en heeft - door tussenkomst van de betrokken beleidsmedewerker - met de instelling afspraken gemaakt over een bij deze af te leggen locatiebezoek en over de invulling van het programma dat bij die gelegenheid zou worden afgewerkt. Bijlage 2 bij dit advies geeft een overzicht van dat programma.

Omdat de commissie zich met het nieuwe aanvraagdossier en de daarbij gevoegde stukken voldoende voorgelicht en gedocumenteerd achtte om de gesprekken op de bezokedag te kunnen ingaan, heeft zij gemeend te kunnen volstaan met een voorbereidend overleg op de dag voorafgaande aan die van het locatiebezoek. En zo is ook gebeurd: op 24 maart 2010 heeft de commissie van 14.30 – 17.30 uur een vooroverleg gehouden (in NH Hotel Atlanta in Brussel) en heeft zij geïnventariseerd welke vragen en vraagpunten in de sessies met de verschillende gesprekspartners - de volgende dag - aan bod zouden moeten komen.

Op 25 maart 2010 heeft vervolgens het locatiebezoek plaatsgevonden in de campus van de instelling aan de Stormstraat nr. 2 te Brussel. De commissie heeft de campus van het Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen van de HUB, gevestigd in de Factorij te Schaarbeek, niet opnieuw bezocht. De beoordeling van de voorzieningen is mede gebaseerd op eerdere bevindingen naar aanleiding van het locatiebezoek aan de Schaarbeekse campus, in het kader van de initiële aanvraag op 23 september 2009.

Tijdens het bezoek in maart 2010 heeft de commissie zich in verschillende gespreksronden van nadere informatie voorzien, onder meer aan de hand van de vragen die zij op het vooroverleg had voorbereid. In een laatste gesprek met het opleidingsmanagement is een aanvullend document gevraagd over de toelatingsvoorwaarden. De toegezegde notitie is ontvangen op 29 maart 2010.

---

³ Van 1 september 2009, hierna aan te duiden als: Toetsingskader

⁴ Eveneens van 1 september 2009

In een slotberaad heeft de commissie op de bezoekdag haar bevindingen op basis van het materiaal en de uitkomsten van de verschillende gespreksronden onderling besproken en vertaald naar, aan het Toetsingskader gekoppelde, conclusies. Daarbij is eerst per facet afzonderlijk een beoordeling uitgesproken en is vervolgens per onderwerp een oordeel gegeven over de desbetreffende facetten in onderling verband, uitmondend in een globaal eindadvies over de aanvraag als geheel.

De secretaris van de commissie heeft daarna een concept adviesrapport opgesteld dat, na verwerking van de daarop binnengekomen commentaren van de commissieleden, is geworden tot het definitieve advies zoals dat hier voorligt. Het adviesrapport is geaccordeerd door alle commissieleden en definitief vastgesteld door de voorzitter op 13 april 2010.

De commissie heeft haar conclusies in volledige onafhankelijkheid gevormd.

2.4 Totstandkoming domeinspecifiek referentiekader

De commissie hanteert het domeinspecifiek referentiekader zoals het in het aanvraagdossier voorkomt. Dit referentiekader is door de commissie aanvaard en als uitgangspunt voor haar beraadslagingen genomen. Voor een (korte) beschrijving van het referentiekader, zie verder bij 4.1.2 'Domeinspecifieke eisen'.

3 Beschrijving van de opleiding

3.1 Algemeen

naam instelling:	vzw Hogeschool-Universiteit Brussel (HUB)
adres instelling:	Stormstraat 2, 1000 Brussel
aard instelling:	ambtshalve geregistreerd
vestiging(en) waar de opleiding wordt aangeboden:	Campus de Factorij, Huart Hamoiriaan 136, 1030 Brussel
naam van de voorgestelde opleiding	Bachelor in de psychosociale gerontologie
afstudeerrichtingen	geen
onderwijstaal in de opleiding:	Nederlands
niveau en oriëntatie:	bachelor na bachelor (professioneel gericht)
studiegebied	socialagogisch werk
nieuwe opleiding voor Vlaanderen:	ja
nieuwe opleiding voor de instelling:	ja
studieomvang van de voorgestelde opleiding uitgedrukt in studiepunten:	60 ECTS
graad waartoe de voorgestelde opleiding leidt, kwalificatie van de graad en de specificatie van de graad:	professioneel gerichte bachelor
de titel die houders van de graad van deze voorgestelde opleiding kunnen voeren:	Bachelor in de psychosociale gerontologie
academiejaar waarin de opleiding in geval van erkenning voor het eerst zal worden aangeboden:	2011 - 2012
positief advies van de associatie	20 februari 2009 (Associatie KU-Leuven)
positief oordeel over de macro-doelmatigheid:	25 mei 2009

3.2 Profiel instelling

De HUB profileert zich, blijkens haar Mission statement⁵, als een instelling van hoger onderwijs waarin studenten centraal staan: "Zij richt zich op de ontwikkeling van hun talenten, hun persoonlijke groei en hun maatschappelijk engagement. Eén basisprincipe bepaalt er het onderwijs: praktijk als oriëntatie, wetenschap als fundering. Denken, durven, doen en doorzetten kenmerken alle studie-activiteiten. Zij leggen de basis voor zelfsturing en levenslang leren."

De HUB ziet studeren als een proces van samen ervaren, van gedeelde ervaring tussen opleiding en werkveld, docent en student en tussen studenten en docenten onderling. Tegelijk gelooft zij dat succesvol studeren ook een persoonlijke begeleiding vergt en een sterke, ondersteunende organisatie.

Werken en studeren in de HUB, is kiezen voor Europa en de wereld, zo stelt de instelling die daar nog aan toevoegt: "Wij zien in diversiteit en interculturaliteit meerwaarde en ervaren onze aanwezigheid in Brussel als een unieke kans op de beleving van wereldburgerschap. De HUB nodigt ieder lid van de gemeenschap uit waarden te delen als persoonlijke verantwoordelijkheid, intellectuele vrijheid en openheid, respect voor anderen, solidariteit en dienstbaarheid aan de gemeenschap."

Zij zegt in dat verband te kiezen voor een open, plurale en zorgzame samenleving en inspireert zich daarbij op het veelzijdige christelijke gedachtegoed. Verder stelt zij vertrouwen te koesteren in de toekomst, in haar medewerkers en de samenleving en wil dat optimisme inzetten bij het continu zoeken naar wat beter kan.

De HUB verenigt de opleidingen van de vroegere hogescholen EHSAL, HONIM en VLEKHO en van de universiteit KUB, alsmede die van het Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen. De HUB is daarmee, naar eigen zeggen, een uniek concept omdat het een hogeschool en universiteit samen is, waardoor hogeschoolstudenten en universiteitsstudenten voor sommige vakken dezelfde lessen (met dezelfde docenten) volgen.

3.3 Profiel opleiding

Achterliggende visie

De voorgedragen opleiding vertrekt van het competentiemodel van het ouder worden. Dit model is er, in tegenstelling tot het deficitmodel of het 'rust-roestmodel', op gericht naar mogelijkheden te zoeken waardoor de oudere zich zo lang mogelijk volgens zijn eigen wensen in zijn eigen omgeving kan handhaven en 'succesvol' ouder kan worden. Dit model gaat niet uit van een vast diensten- en zorgaanbod maar probeert dit aan te passen aan de wensen van de oudere, waarbij zoveel mogelijk voorkomen wordt dat de oudere afhankelijk wordt.

---

⁵ Bijlage 1 bij het aanvraagdossier, zie ook www.hubrussel.be/eCache/HUB/8/580.html

Uitgangspunten/doelstellingen

De opleiding is gebaseerd op drie uitgangspunten, te weten: de holistische visie op ouder worden, de multidisciplinaire en multiprofessionele benadering in de begeleiding van ouderen en de casusgerichte onderwijsaanpak.

De opleiding neemt een *holistische* visie op ouder worden als uitgangspunt. Dat wil zeggen dat zij de verwerving van theoretische en praktische kennis beoogt over ouderen van diverse leeftijd, sociaal-culturele achtergrond en gezondheid, maar ouderen daarbij steeds benadert als volwaardige burgers in de samenleving, als individuen die familiaal, cultureel en sociaaleconomisch zijn ingebed.

De opleiding richt zich daarbij op verschillende beroepsgroepen. Ze wil in de eerste plaats een opleiding zijn voor beroepsbeoefenaars die actief zijn in verschillende disciplines, met name professionele bachelors in sociaal werk, gezinswetenschappen, orthopedagogie, ergotherapie, verpleegkunde en toegepaste psychologie, die hun competenties met betrekking tot het werken met en voor ouderen willen uitbreiden en toepassen in hun beroep. Daarbij is het de uitdrukkelijke bedoeling van de opleiding om de bestaande werkpraktijk te verbeteren. De nieuwe opleiding biedt aan de genoemde beroepsbeoefenaars de kans om nog meer dan voorheen diverse wijzen van benadering van de doelgroep te leren kennen en aan te wenden in een diversiteit van dienst- en hulpverleningssituaties. Daarom heeft de opleiding veel aandacht voor de grondhouding van de hulpverlener en de hulpverleningsrelatie met betrekking tot ouderen.

De opleiding beoogt met andere woorden een *multidisciplinaire* aanvulling en verruiming van de professionele competenties van de genoemde beroepsbeoefenaars op het vlak van de begeleiding van ouderen in diverse contexten.

Deze competenties situeren zich in vier domeinen:

- het ondersteunen van ouderen in hun ontwikkelingstaken op *psychologisch-ethisch* vlak;
- het begeleiden van ouderen met de gepaste zorg voor het *fysieke* lichaam, vanuit een basiskennis van biologische verouderingsprocessen;
- het bevorderen van de *maatschappelijke*(familiaal-culturele) participatie van ouderen;
- het adviseren van ouderen en het ondersteunen van hen in hun *sociaaleconomische* positie en als participanten aan het ouderenbeleid.

In alle opleidingsonderdelen zal de interactie en uitwisseling worden gestimuleerd tussen de verschillende werksettings waarin de studenten actief zijn of actief geweest zijn.

De instelling gaat ervan uit dat de multidisciplinaire en *casusgerichte* opzet van het curriculum - de verschillende invalshoeken of domeinen van waaruit de oudere kan worden benaderd en gestimuleerd met behulp van practica – alsmede de *multiprofessionele* leersetting het vermogen van de studenten zal vergroten om de werking van de eigen organisatie ten aanzien van ouderen te evalueren en initiatieven te nemen om die werking te verbeteren.

Beschrijving programma op hoofdlijnen

Het programma bestaat uit een basismodule van zes studiepunten, vier domeinspecifieke modules van telkens elf studiepunten en afsluitend een werkveldproject van tien studiepunten.

De nieuwe banaba wenst de verworven competenties van de toeleverende basisopleidingen mee op te nemen maar tevens uit te breiden aan de hand van een multidisciplinair programmaconcept.

De studenten moeten globale denkkaders uit verschillende wetenschappelijke disciplines kunnen aanwenden. De vier benaderingen van de ouder wordende mens zijn terug te vinden in de theoretische opleidingsonderdelen van het programma, met name:

- psychogerontologie, zingeving en levensbeschouwing (psychologisch-ethische benadering);
- biomedische aspecten van het ouder worden en geriatrische vraagstukken (biologisch verouderingsproces en zorg);
- culturele en sociale participatie en gezins- en contextgericht werken (maatschappelijke participatie); en
- economische en juridische thema's en ouderenbeleid (sociaaleconomische benadering).

Elk van deze (kwadrant)modules kent naast de theoretische opleidingsonderdelen een practicum. De vooropleiding en werkervaring van de instromende studenten komen ook tot hun recht in multiprofessioneel opgezette leersituaties. De studenten moeten vaardigheden en attitudes in concrete cases kunnen toepassen samen met collega's die een verschillende beroepsuitoefening hebben. Dit wordt gerealiseerd in de practica van het programma aan de hand van casuïstiek uit het werkveld.

Schematisch weergegeven ziet het curriculum er als volgt uit:

Basismodule (6 stp.)	
0.1. Ouder worden in maatschappelijk perspectief (3 stp.)	
0.2. Evidence Based Practice in psychosociale gerontologie (3 stp.)	
<p>Module 1: Psychologisch-ethische benadering</p> <p>1.1. Psychogerontologie (3stp.)</p> <p>1.2. Zingeving en levensbeschouwing (3 stp.)</p> <p>1.3. Practicum PEB (5 stp.)</p>	<p>Module 2: Biologisch verouderingsproces en zorg</p> <p>2.1. Biomedische aspecten van het ouder worden (3 stp.)</p> <p>2.2. Geriatrische vraagstukken (3 stp.)</p> <p>2.3. Practicum BVZ (5 stp.)</p>
<p>Module 3: Maatschappelijke participatie</p> <p>3.1. Culturele en sociale participatie (3 stp.)</p> <p>3.2. Gezins- en contextgericht werken (3 stp.)</p> <p>3.3. Practicum MP (5 stp.)</p>	<p>Module 4: Sociaaleconomische benadering</p> <p>4.1. Economische en juridische thema's (3 stp.)</p> <p>4.2. Ouderenbeleid (3 stp.)</p> <p>4.3. Practicum SEB (5 stp.)</p>
5. Werkveldproject (10 stp.)	

4 Beoordeling per onderwerp en facet

In dit hoofdstuk toetst het panel de aanvraag aan de hand van de zes onderwerpen en achttien facetten uit het Toetsingskader. Per facet is telkens eerst - omkaderd - de letterlijke omschrijving daarvan uit het Toetsingskader overgenomen. Daarna volgen (eveneens per facet) een summier samenvatting van de informatie verstrekt door de instelling, en de overwegingen en het oordeel van het panel. Tot slot geeft het panel per onderwerp een samenvattend oordeel.

4.1 Doelstellingen opleiding

Voor een beschrijving van het programma en de algemene doelstellingen (in de zin van achterliggende visie en uitgangspunten) van de opleiding zij verwezen naar het voorgaande hoofdstuk. De doelstellingen, in de betekenis van: te behalen eindkwalificaties, worden in de volgende drie paragrafen belicht.

4.1.1 Facet 1.1. Niveau en oriëntatie opleiding

Professioneel gerichte bachelor:

De opleidingsdoelstellingen zijn er op gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken en een ingesteldheid tot levenslang leren*
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk*
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar*

Bevindingen

De instelling heeft een competentieprofiel voor de onderhavige banaba opgesteld, naar eigen zeggen, conform de decretale specificaties en binnen het kader van de bamaprofielen van de Associatie Leuven, waarin zowel algemene als beroepsspecifieke competenties zijn terug te vinden op het niveau 6 van de Vlaamse Kwaliteitsstructuur (VKS)⁶.

⁶

Die kwaliteitsstructuur berust op het Decreet betreffende de kwaliteitsstructuur van 30 april 2009, Staatsblad 16/07/2009; zie ook <http://212.123.19.141/ALLESNL/wet/lijstframe.vwp?ClickAction=&sid=0>

Het profiel omvat elf competenties (of te behalen eindkwalificaties), te weten:

- C1 zelfstandig en in overeenstemming met beroepsspecifieke inzichten en ervaringen een kwaliteitsvolle en wetenschappelijk onderbouwde redenering (kunnen) opbouwen.
- C2 het professioneel begrippenkader, verworven via vooropleiding en beroepspraktijk toetsen aan nieuw verworven informatie op het gebied van gerontologie.
- C3 het eigen functioneren evalueren en bijsturen, in functie van de specifieke context, ervaringen en wetenschappelijke inzichten; zich deskundig verdiepen en alternatieve werkwijzen in overweging nemen.
- C4 concrete beroepsspecifieke problemen herkennen, methodisch analyseren en oplossen door te relateren aan reeds gekende situaties of een creatieve oplossing te genereren; bij eventuele moeilijkheden gericht naar hulp vragen.
- C5 in multiprofessioneel overleg en samenwerking tot constructieve oplossingen komen die bijdragen tot een goede ondersteuning van ouderen en tot verbetertrajecten.
- C6 in het Nederlands mondeling en schriftelijk over beroepsspecifieke onderwerpen en de eigen aanpak communiceren met ouderen en met vertegenwoordigers van het eigen of van andere beroepenvelden.
- C7 voor het bestaan van ethische, normatieve en maatschappelijke vragen in concrete beroepssituaties aantoonbaar gevoelig zijn en een beredeneerd en onderbouwd standpunt innemen.
- C8 vanuit een constructieve visie op ouder worden en in dialoog met de leefwereld van de oudere en zijn context, beïnvloedend handelen met een geschikte methodiek / benadering waarbij zowel het proces als het resultaat wordt geëvalueerd.
- C9 een oudere bijstaan in het aangaan van ontwikkeltaken, psychologische uitdagingen en fysieke mogelijkheden in de verschillende levensdomeinen.
- C10 noden en wensen van de oudere inventariseren en vanuit empowerment zijn context, zijn netwerk, zijn sociaal-maatschappelijk weefsel en zijn participatieve mogelijkheden versterken.
- C11 de inbreng van andere disciplines kennen en waarderen en met de vertegenwoordigers ervan verbetervoorstellen kunnen formuleren voor de werkorganisatie.

De competenties (eindkwalificaties) verwijzen naar de competenties van een professionele bacheloropleiding op VKS niveau 6. De instelling geeft daarvoor - in schema - de volgende verantwoording:

Competentieprofiel PSG	Vlaamse Kwalificatiestructuur (VKS) niveau 6
C1, C2, C7, C11	Kennis en inzichten in een specifiek domein kritisch evalueren en combineren
C1, C3, C8, C11	Complexe gespecialiseerde vaardigheden toepassen, gelieerd aan onderzoeksuitkomsten
C4, C5, C8	Relevante gegevens verzamelen en interpreteren en geselecteerde methodes en hulpmiddelen innovatief aanwenden om niet-vertrouwde complexe problemen op te lossen
C8, C8, C10	Handelen in complexe en gespecialiseerde contexten
C3, C8, C11	Functioneren met volledige autonomie en een ruime mate van initiatief
C5, C6, C11	Medeverantwoordelijkheid opnemen voor het bepalen van collectieve resultaten

Uit de presentatie van de instelling valt af te leiden dat:

- alle opleidingscompetenties zijn te koppelen aan de VKS-competenties; en dat
- per VKS-competentie minimaal drie domeinspecifieke competenties van de voorgestelde banaba daarmee corresponderen.

Overwegingen

Het niveau (en de oriëntatie) van de opleiding is onmiskenbaar die van een banaba: met het programma wordt een verbreding (niet een verdieping) van competenties beoogd van beroepsbeoefenaren van diverse disciplines, bovenop de beroepseigen competenties waarover deze beroepsbeoefenaren reeds beschikken op grond van hun basisopleiding. Instromende studenten zijn mensen uit de beroepspraktijk die over enige (idealerweise: over geruime) relevante werkervaring beschikken en de studie combineren met een baan in het door de opleiding bestreken beroepenveld.

Gelet op de multidisciplinaire en multiprofessionele aanpak die van studenten wordt verlangd in het oplossen van vaak complexe zorgsituaties, kan worden gezegd dat het niveau ten minste van (professioneel) bachelorniveau is.

De commissie stelt vast dat in Vlaanderen nog volop wordt gediscussieerd over de plaats van het onderzoek in professionele bacheloropleidingen. Ook binnen de HUB is die discussie gaande, waarbij instellingsbestuur en onderwijsteam van de onderhavige opleiding onderscheiden posities lijken in te nemen. Het instellingsbestuur stelt zich daarbij op het standpunt dat een koppeling van onderwijs en onderzoek bij een professionele bacheloropleiding decretaal niet wordt voorgeschreven en dat het Mission statement van de HUB die koppeling bedoelt voor te behouden aan masteropleidingen. Datzelfde zou gelden voor een eventuele internationale dimensie in professionele bachelors.

Het onderwijsteam stelt zich daarentegen op het standpunt dat een banaba-opleiding wel degelijk een koppeling zou dienen te leggen tussen onderwijs en onderzoek, en ook heeft gelegd in haar programma. Zij het niet in de zin dat studenten ook zelf moeten worden geacht wetenschappelijk onderzoek op te zetten en uit te voeren. Wel zijn studenten in staat om wetenschappelijk onderzoek te interpreteren en te vertalen naar de eigen beroepspraktijk en waar mogelijk toepasbaar te maken voor specifieke problemen uit het werkveld.

Dat is ook de insteek waarvoor in het programma is gekozen met de 'evidence based practice': een kritisch reflecterend beoordelen van resultaten van wetenschap voor de eigen beroepspraktijk. Het leggen van verbanden naar internationale ontwikkelingen op het vakgebied, bijvoorbeeld door het gebruik van anderstalige literatuur, behoort daarbij nadrukkelijk ook tot de opleidingseisen die het onderwijsteam voor ogen heeft.⁷

Verder stelt de commissie samen met de opleiding vast dat de internationale dimensie van toenemend belang is voor een opleiding PSG, ook tegen de achtergrond van de toenemende diversiteit van de ouderengroep, niet alleen in de hoofdstad maar ook daarbuiten. Tot slot sluit de aandacht voor internationale ontwikkelingen ook aan bij de missie van de instelling, ervan uitgaande dat de HUB-missie tevens geldt voor het Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen dat thans deel uitmaakt van de HUB. Bij de behandeling van facet 2.1 komt de commissie nog terug op de internationale dimensie.

Oordeel van de commissie

---

⁷ De commissie wijst in dit verband naar een recent verslag van het onderwijsteam (d.d. 18 maart 2010, p. 3), waarin die internationale inkleuring als wenselijk wordt uitgesproken door het team.

De commissie beoordeelt het facet 1.1 'Doelstellingen opleiding' als voldoende.

4.1.2 Facet 1.2. Domeinspecifieke eisen

- a. De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, ingeval van gereguleerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- b. Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Bevindingen

[ad a.]

Het domeinspecifieke referentiekader van de opleiding wordt gevormd door de kerndoelen die door de instelling voor de verschillende opleidingsonderdelen zijn geformuleerd. Die kerndoelen (77 in getal) zijn te beschouwen als de nadere concretisering - per opleidingsonderdeel - van de competenties of eindkwalificaties die bij facet 1.2 ter sprake kwamen. De kerndoelen zijn te beschouwen als het totaal van beroepsmatige kwalificaties die het beroepenveld en de beroepsbeoefenaren in de verschillende disciplines van dat veld⁸ als wenselijk aanmerken voor toekomstige vakgenoten in de ouderenzorg.

Die wenselijkheid baseert de instelling deels op eigen onderzoek dat (in 2008) daaromtrent is uitgevoerd in het kader van de macrodoelmatigheidstoets, deels ook op een behoeftenonderzoek dat (in 2006) in opdracht van onderzoeksceel Ouderenzorg-Opleiding Limburg is uitgevoerd bij het werkveld in de sector van de ouderenzorg⁹.

In de lijn van de bevindingen die uit beide onderzoeken vallen op te maken liggen de decretale initiatieven die de Vlaamse overheid heeft genomen in de richting van enerzijds het bevorderen van participatie van ouderen¹⁰ en anderzijds het garanderen van toegang van ouderen tot gepaste zorg-op-maat¹¹.

De opleiding en de daarmee te behalen kerndoelen bedoelen, volgens zeggen van de instelling, aan te sluiten bij de diversiteit van de groep van ouderen en de vraag van deze groep naar ondersteuning bij het realiseren van hun wensen met betrekking tot aangepaste woon-, zorg- en/of welzijnsvoorzieningen, met respect voor hun autonomie en de wil om zoveel mogelijk de regie over hun eigen leven te houden.

Vanuit dat maatschappelijk besef zijn de kerndoelen van de opleiding geformuleerd, waarbij een zes-tal uitgangspunten in handelen en attitude ten opzichte van ouderen is gehanteerd om nadere invulling te geven aan de (deel)kwalificaties waarover beginnende beroepsbeoefenaren in de (diverse disciplines van de) de ouderenzorg dienen te beschikken, te weten:

---

⁸ Bedoeld zijn de disciplines van de toegepaste psychologie, orthopedagogie, verpleegkunde, ergotherapie, sociaal werk en gezinswetenschappen.

⁹ *Vorming in vorm*. Een inventarisatie- en behoeftenonderzoek bij het werkveld in de sector van de ouderenzorg

¹⁰ Decreet houdende de stimulering van een inclusief Vlaams ouderenbeleid en de beleidsparticipatie van ouderen (d.d. 21 april 2004)

¹¹ Zoals beoogd wordt met het decreet Woonzorgdecreet (d.d. 13 maart 2009)

- (i) Vanuit een holistisch mensbeeld respectvol, multidisciplinair en multiprofessioneel 'agogisch' kunnen handelen, zowel met als voor de oudere.
- (ii) Ouderen ondersteunen in hun ontwikkelingstaken op psychologisch-ethisch vlak.
- (iii) Ouderen met de gepaste zorg begeleiden vanuit een basiskennis van het biologische verouderingsproces en het zorgaanbod.
- (iv) De maatschappelijke participatie van ouderen bevorderen.
- (v) Ouderen adviseren en ondersteunen in hun sociaaleconomische positie en als participanten aan het ouderenbeleid.
- (vi) De verworven competenties integreren in de uitvoering van complexe, nieuwe en maatschappelijk relevante opdrachten, aangebracht door organisaties of voorzieningen uit het werkveld.

[ad b.]

De instelling geeft in het informatiedossier aan dat het beroepenveld in twee instanties is bevestigd. In februari 2009 heeft in eerste instantie een rondetafelgesprek plaats gevonden met vertegenwoordigers van het werkveld, waarbij een aantal knelpunten is gesignaleerd in de wijze waarop (sommige) beroepsbeoefenaren en organisaties vandaag de dag omgaan met de vragen en noden van de doelgroep van ouderen.

In de vragen en de wensen van de sector, zoals die tijdens het rondetafelgesprek boven tafel kwamen, zag de instelling een sterke parallel met de doelstellingen en inhoud van de banaba in de psychosociale gerontologie, zoals die door haar werd ontwikkeld.

Ook de deelnemers aan het rondetafelgesprek opteerden uitdrukkelijk voor de piste om reeds actieve beroepsbeoefenaars, opgeleid in verschillende disciplines, bij te scholen en de kwaliteit van hun omgang met ouderen te verbeteren.

Een tweede fase van de bevestiging van het werkveld had als doel het voorliggende programma van de banaba in de psychosociale gerontologie te toetsen. Daartoe werd op 8 februari 2010 een aantal deelnemers van het eerdere rondetafelgesprek, samen met andere professionals, uitgenodigd om zitting te hebben in een resonantieraad en te reflecteren over de visie en doelstellingen van de voorgestelde opleiding, de inhoud van het programma en de relevantie van de opleiding in het licht van de noden die zij zien in het werkveld.

Hun bevindingen bevestigden de juistheid van de door de instelling ingeslagen koers met betrekking tot de invulling van het programma en de meerwaarde die daarmee bereikt wordt ten opzichte van de basisopleidingen van de beroepsbeoefenaren in de sector.

In januari 2010 heeft de instelling ook nog een bevestiging uitgevoerd onder alumni en derdejaarsstudenten in de basisopleidingen toegepaste psychologie, orthopedagogie, verpleegkunde, ergotherapie, sociaal werk en gezinswetenschappen.

Daaruit is de instelling gebleken dat een duidelijke behoefte bestaat aan een verbreding van competenties (attitudes en vaardigheden) in het professioneel werken met en het begeleiden van ouderen, in aanvulling op de discipline-eigen competenties zoals die in de basisopleidingen worden aangeleerd.

Overwegingen

[Ad a.]

De beoogde kwalificaties (competenties) van de opleiding sluiten, naar het oordeel van de commissie, aan bij internationaal geaccepteerde beschrijvingen van de kwalificaties van een bachelor (na bachelor) en liggen in dezelfde lijn als de eindkwalificaties die door

vergelijkbare opleidingen in het buitenland worden gesteld met het oog op wensen en behoeften uit de beroepspraktijk. De instelling heeft een uitgebreide studie gemaakt van vergelijkbare opleidingen in Europa en geconstateerd dat die opleidingen beantwoorden aan de noden zoals die ook in Vlaanderen worden ervaren in de begeleiding van ouderen. Voor die opleidingen zijn vrijwel identieke competenties geformuleerd en de programma's zijn - door de bank genomen - ook afgestemd op dezelfde doelgroep: actieve beroepsbeoefenaren van disciplines die 'bijscholing' behoeven om nog beter te kunnen inspelen op de groeiende groep van ouderen en hun diverser wordende (hulp-) vragen.

De opleiding komt tegemoet aan de bij vakgenoten en beroepenveld levende behoefte aan een programma waarin vanuit een glijdend continuüm tussen praktijk en onderzoek wordt gewerkt aan een zich verder bekwamen in het begeleiden van ouderen.

De commissie meent overigens wel dat de instelling in de presentatie van de doelstellingen van de opleiding bondiger en kernachtiger zou moeten zijn dan nu in het aanvraagdossier is gebeurd. Het moet mogelijk zijn om wat nu in een dertigtal pagina's (pp. 9-39) hierover wordt verteld, terug te brengen tot een overzicht van enkele pagina's. Zowel naar studenten als werkveld toe zou dat, uit een oogpunt van herkenbaarheid van en betrokkenheid bij het programma, aan te bevelen zijn.

[Ad b.]

De instelling heeft op inzichtelijke wijze duidelijk gemaakt dat de beoogde eindkwalificaties zijn getoetst bij het relevante beroepenveld.

In het gesprek met vertegenwoordigers van het werkveld heeft de commissie kunnen vaststellen dat het veld nauw betrokken wenst te blijven bij de verdere ontwikkeling van de opleiding en het bewaken van de kwaliteit daarvan. Het viel de commissie daarbij nog in het bijzonder op dat het werkveld zich sterk wenst maken voor het aanbrengen van een (duidelijke) internationale dimensie in de opleiding.

Oordeel van de commissie

De commissie beoordeelt het facet 1.2 'Domeinspecifieke eisen' als voldoende.

4.1.3 Samenvattend oordeel onderwerp 1: Doelstellingen opleiding

Het niveau en de oriëntatie van de opleiding zijn onmiskenbaar die van een bachelor na bachelor. De eindkwalificaties van de opleiding sluiten aan bij internationaal geaccepteerde beschrijvingen van de kwalificaties van een professionele bachelor en liggen in dezelfde lijn als de eindkwalificaties die door vergelijkbare opleidingen in het buitenland worden gesteld, met het oog op de wensen en de behoeften uit de relevante beroepspraktijk.

De eindkwalificaties zijn bij het relevante beroepenveld getoetst en passend bevonden met het oog op de wenselijk geachte verbreding van de sociaalagogische competenties van actieve beroepsbeoefenaren in de begeleiding van ouderen.

De commissie beoordeelt het onderwerp 'Doelstellingen opleiding' als voldoende.

4.2 Programma

Voor een korte beschrijving van het programma wordt verwezen naar hoofdstuk 3.

4.2.1 Facet 2.1. Eisen professionele gerichtheid

Het programma sluit aan bij de volgende criteria voor professionele gerichtheid:

Professioneel gerichte bacheloropleiding:

- a. *Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.*
- b. *Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.*
- c. *Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.*

Bevindingen

De opleiding behelst, naar zeggen van de instelling, een beroepsgericht programma waarbij de docenten in hun opleidingsonderdelen verbanden met actuele ontwikkelingen in de vak- en beroepspraktijk leggen door:

- het gebruik van actuele bronnen: studenten leren werken met databanken en wetenschappelijke literatuur toegespitst op het domein van de gerontologie;
- het introduceren van bruikbare theoretische kaders: vraaggestuurd werken, aanklampend werken, presentiebenadering, versterking van de draagkracht;
- in te spelen op actuele praktijkproblemen en -cases: de cases behandeld in de practica en het werkveldproject zullen zoveel mogelijk een antwoord bieden op reële en actuele praktijkvragen;
- bij de selectie van de leerinhouden het advies in te winnen van deskundigen uit het werkveld en peers.

De gerichtheid van het programma op de actuele beroepspraktijk blijkt, volgens de instelling, verder uit:

- de kennisontwikkeling via domeinspecifieke vakliteratuur, door de docenten geselecteerd en in lessen en studiemateriaal verwerkt. In de inleidende module (EPB), de werkcolleges en de practica zoekt en verwerkt de student zelf vakliteratuur;
- de inzet van studiemateriaal ontleend aan de beroepspraktijk: voorbeelden, vraagstellingen en cases worden zoveel mogelijk ontleend aan de concrete beroepspraktijk;
- de opdrachten die studenten krijgen: deze sluiten nauw aan bij wat van hen in de praktijk verwacht wordt;
- de interactie met praktijk gebaseerd onderzoek: resultaten van lopende onderzoeksprojecten worden in specifieke opleidingsonderdelen naar de studenten teruggekoppeld;
- de werkervaring van de studenten: in alle opleidingsonderdelen, vooral in de multidisciplinair samengestelde werkgroepen voor de practica, zal de interactie en

uitwisseling worden gestimuleerd tussen de verschillende werksettings waarin de studenten actief zijn of geweest zijn.

Verbanden met de actuele beroepspraktijk heeft de opleiding, volgens zeggen van de instelling, ook in die zin dat door haar maatschappelijke dienstverlening wordt verricht in de vorm van praktijk gebaseerd wetenschappelijk onderzoek, permanente vorming en het leveren van diensten en advies. De instelling geeft van een en ander in het informatiedossier verantwoording en concrete voorbeelden.

Overwegingen

Het programma is evenwichtig samengesteld naar de verhouding van het aanbrengen van kennis en inzichten, versus praktijkgericht werken. Dit vertaalt zich duidelijk in de opdeling van de studiepunten. Het programma is verder ook evenwichtig in de verdeling van modules die individu gericht zijn en modules die samenlevingsgericht zijn.

Zoals de commissie hierboven (bij facet 1.1) al vaststelde, kiest het onderwijsteam er bewust voor om in het programma verbanden met internationale ontwikkelingen op het vakgebied te leggen, bijvoorbeeld door het gebruik van anderstalige literatuur. De commissie zou een dergelijke invulling ook van harte toejuichen, zowel met het oog op het belang van het vakgebied zelf als ook vanwege de multiculturele setting waarin beroepen in deze sector in toenemende mate (moeten) worden uitgeoefend. Decretaal behoort het aanbrengen van een internationale dimensie zeker ook tot de mogelijke invullingen van een professionele bachelor, terwijl de (decretale) eis van de *verzorging* van het onderwijs in de Nederlandse taal onverlet laat dat anderstalige literatuur als studiemateriaal gebruikt wordt. De moduleverantwoordelijken hebben toegezegd bij de verdere invulling van de modules, aandacht te zullen geven aan het gebruik - waar nodig en mogelijk - van buitenlandstalige vakliteratuur. De commissie wijst in dit verband nog uitdrukkelijk op de ontwikkelingen in landen als Japan en Frankrijk die vooruit lopen op wat in Vlaanderen en Nederland gebeurt op het gebied van PSG.

De mix van contacturen over hoorcolleges, werkcolleges en praktijkcasussen sluit aan bij de verdeling van studiepunten over de verschillende programmaonderdelen.

Via de casusposities (practica) heeft het programma aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied. In dat verband is de commissie, bij gelegenheid van het locatiebezoek, gebleken dat het werkveld bereid is actief bij te dragen aan het leggen van dit soort verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied.

Oordeel van de commissie

De commissie beoordeelt het facet 2.1 'Eisen professionele gerichtheid' als voldoende.

4.2.2 Facet 2.2. Relatie tussen doelstellingen en programma

- a. *Het programma, het didactisch concept, de werkvormen en de wijze van toetsing weerspiegelen de te bereiken eindkwalificaties van de opleiding*
- b. *De te bereiken eindkwalificaties zijn aantoonbaar vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma*

Bevindingen

[ad a.]

Het *programma* is opgebouwd vanuit de vier domeinen waarin de te behalen competenties (eindkwalificaties) zich situeren, te weten:

- ouderen ondersteunen in hun ontwikkelingstaken op psychologisch-ethisch vlak;
- ouderen met de gepaste zorg begeleiden vanuit een basiskennis van biologische verouderingsprocessen;
- de maatschappelijke participatie van ouderen bevorderen;
- ouderen adviseren en ondersteunen in hun sociaaleconomische positie en als participanten aan het ouderenbeleid.

De opleiding kiest voor een specifiek casusgerichte onderwijsaanpak: een *didactische werkwijze* waarbij studenten op interactieve wijze werken aan concrete cases uit het werkveld onder begeleiding van en in samenwerking met docenten. Deze aanpak staat in voor een integratie van: (i) theorie en praktijk, (ii) discipline X en discipline Y, (iii) beroep X en beroep Y en (iv) studentinput versus opleidingsinput.

In de opleiding worden zowel docentgestuurde als studentgestuurde *werkvormen* gehanteerd. Waar relevant worden werkvormen ingezet die het collaboratief leren en het probleemoplossend werken stimuleren.

Uit het bij het informatiedossier gevoegde overzicht van de *werkvormen* van het programma (bijlage 'Inventarisatietabel werk- en toetsvormen') blijkt dat er een grote diversiteit van werkvormen wordt ingezet, gaande van actief hoorcollege over simulatie en rollenspel tot discussie. Uit het overzicht blijkt, volgens zeggen van de instelling, dat:

- het interactief leergesprek en werkcolleges veelgebruikte interactievormen zijn;
- practica steeds gebruik maken van rollenspelen en/of vaardigheidsdemonstraties;
- er een evenwicht is tussen individuele en groepsopdrachten.

Volgens opgaaf van de instelling is de docent individueel verantwoordelijk voor de evaluatie van een student en voor het kiezen van gepaste *toetsvormen*. Voor deze banaba werden de toets-/evaluatievormen per module door betrokken docenten en onder leiding van de modulecoördinator gezamenlijk vastgelegd. Het verder uitwerken van evaluatiemodaliteiten gebeurt op dezelfde wijze.

Het geheel van evaluatievormen werd opgenomen in een toetsinventaris die als instrument in de verdere ontwikkeling van de opleiding zal worden gebruikt om een evenwicht in de toetsvormen te bereiken. Uit deze inventaris blijkt, volgens de instelling, dat:

- naast het schriftelijk examen, het maken van een opdracht/werkstuk een heel belangrijke plaats inneemt;
- meerdere opleidingsonderdelen ook gebruik maken van een presentatie, een casusgerichte toets en/of permanente evaluatie;
- procesevaluatie in alle practica aan bod komt.

Toetsing door externe beoordelaars is enkel van toepassing voor het werkveldproject. De beoordeling gebeurt echter nooit uitsluitend door externen. De eindverantwoordelijkheid van het totaalpunt ligt steeds bij de opleiding.

[ad b.]

De te bereiken eindkwalificaties of competenties zijn vertaald in een 77-tal kerndoelen van de opleiding, die - verdeeld naar de vijf modules en het werkveldproject - tegelijk zijn aan te merken als de 'leerdoelen' van opleidingsonderdelen van het programma.

Overwegingen

[ad a.]

Het programma weerspiegelt de te bereiken eindkwalificaties doordat invulling van de onderscheiden programmaonderdelen is gebeurd conform het competentieprofiel waaraan opgeleiden moeten voldoen om vanuit een (relevante) basisdiscipline werkzaam te kunnen zijn in de psychosociale ouderenzorg.

Het didactisch concept sluit daar, met de casusgerichte aanpak als hoofdkenmerk, goed bij aan. Datzelfde geldt voor de gekozen werkvormen: deze bevorderen de zelfwerkzaamheid van de student en zijn gericht op interactie en multiprofessionele samenwerking tussen studenten in kleine groepen met een diverse samenstelling, qua werkervaring en vooropleiding. Vooral via casussen wordt interactie met de beroepspraktijk verkregen en worden onderscheiden disciplines in de begeleiding van ouderen met elkaar in verband gebracht.

Wel vraagt de commissie expliciet aandacht voor het zelf handelen, het zelf doen en het zelf werken met en voor ouderen. Thans lijken studenten vooral casussen te bespreken waardoor de praktische invulling van het programma mogelijk wat weinig aan bod komt. De commissie ziet mogelijkheden om bijvoorbeeld in het e-portfolio hierop te reflecteren.

De toetsingsvormen sluiten op hun beurt weer naadloos aan bij de werkvormen waarvoor is gekozen, met een opklimmende graad van moeilijkheid en complexiteit.

Alleen is het de commissie niet duidelijk geworden hoe de beroepsattitudes, waartoe de opleiding geacht wordt mede op te leiden, precies worden getoetst en door wie.

[ad b.]

Hoewel de instelling dat niet met zoveel woorden zegt, gaat de commissie ervan uit dat wat de instelling de 'kerndoelen' van de opleiding noemt de 'leerdoelen van het programma' zijn, zoals het Toetsingskader ze aanduidt. Het feit dat in de bijlage Kerndoelen Banaba Psychosociale Gerontologie¹² deze kerndoelen geordend staan naar programmaonderdeel (in een naar moeilijkheidsgraad opklimmende reeks van vaardigheden, attitudes en cognitieve kenniselementen) bevestigt naar het idee van de commissie dat het hier om de 'leerdoelen', in de betekenis van het Toetsingskader, gaat.

Naar het oordeel van de commissie vormen de in genoemde bijlage geformuleerde leerdoelen een adequate vertaling van de te bereiken eindkwalificaties (in de terminologie van de instelling: 'competenties').

De instelling doet er goed aan bij de verdere presentatie van de opleiding het gebruik van de begrippen 'competenties' en 'kerndoelen' in lijn te brengen met de terminologie die het

---

¹² Bijlage 12 bij het aanvraagdossier

Toetsingskader in het verband van die begrippen hanteert, te weten 'eindkwalificaties' en 'leerdoelen van programmaonderdelen'.

Oordeel van de commissie

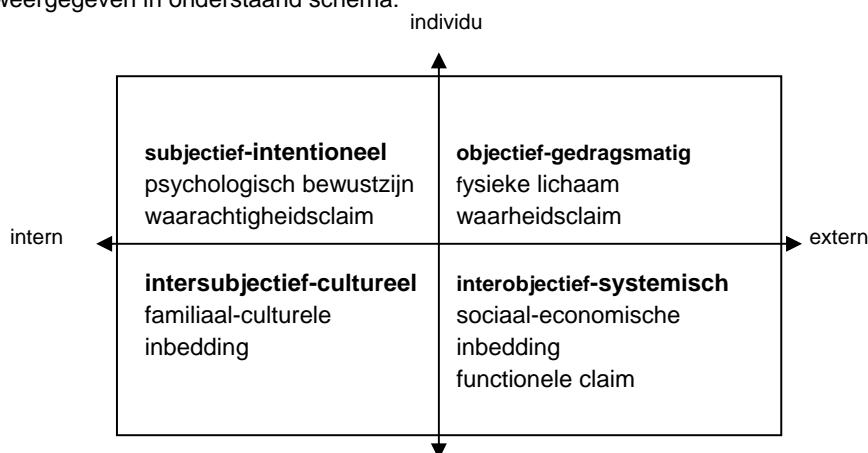
De commissie beoordeelt het facet 2.2 'Relatie doelstellingen en programma' als voldoende.

4.2.3 Facet 2.3. Samenhang programma

Bevindingen

De instelling licht de inhoudelijke samenhang (horizontaal en verticaal) als volgt nader toe:

"De opleiding vertrekt vanuit een holistische visie op de mens aan de hand van een vierkwadrantenschema dat onderscheid maakt tussen vier invalshoeken, zoals weergegeven in onderstaand schema:

Deze ordening volgens verschillende invalshoeken zorgt voor een interne logica in het programma. De kwadrantmodules belichten elk een andere combinatie van twee invalshoeken maar vertonen onderling ook samenhang net omwille van de invalshoeken die ze gemeen hebben met andere kwadranten.

Dankzij deze thematische indeling krijgt het programma *horizontale* samenhang. De oudere als individu is de focus, maar hij wordt ook bekeken in zijn omgeving. Zowel de psychologische als de fysieke dimensie krijgen aandacht. De familiaal-culturele inbedding enerzijds en de sociaaleconomische positie anderzijds worden eveneens belicht. De opleiding kiest er bewust voor om de modules die verwijzen naar de vier kwadranten per academiejaar volgens deze logica te organiseren. Het ene jaar biedt ze de modules met de (inter)-subjectieve ('interne') invalshoek aan (1 en 3), het andere jaar de modules met de (inter)-objectieve ('externe') invalshoek (2 en 4). Basismodule en werkveldproject worden jaarlijks georganiseerd.

De leerlijn die loopt van de basismodule, over de inhoudelijke modules tot het werkveldproject toont de *verticale* samenhang. In de basismodule maken de studenten kennis met de basisprincipes van de opleiding. De vier inhoudelijke modules passen deze toe en in het werkveldproject worden de drie uitgangspunten volledig geïntegreerd."

Overwegingen

De commissie meent dat de instelling voldoende aannemelijk en inzichtelijk heeft weten te maken dat het programma zowel horizontaal als verticaal samenhangend is. De vierkwadranten invulling van de hoofdmodules, met een basismodule vooraf en een integrerend werkveldproject ter afsluiting oogt logisch en geeft herkenbaar structuur aan het programma. De practica vormen een doorlopende leerlijn, waarmee profiel wordt gegeven aan de multiprofessionele leersetting die het programma bedoelt te bieden. Het werkveldproject vormt het culminatiepunt van de opleiding en behelst een afsluitende toets waarmee wordt vastgesteld of alle met het programma beoogde competenties ook daadwerkelijk behaald zijn.

Het geheel maakt een doordachte indruk en het achterliggende concept wordt door alle vertegenwoordigers van de opleiding, met wie de commissie heeft gesproken, onderschreven en met veel engagement uitgedragen. Wel wordt nadrukkelijk aandacht gevraagd voor de mogelijkheden van studievoortgang voor studenten bij het om en om aanbieden van de modules.

Oordeel van de commissie

De commissie beoordeelt het facet 2.4 'Samenhang' als voldoende.

4.2.4 Facet 2.4. Studielast

De studietijd sluit aan bij de norm zoals vastgesteld bij decreet.

Bevindingen

Over de studielast van de voorgedragen opleiding valt in het informatiedossier onder meer het volgend te lezen.

"Bij het opmaken van de ECTS-fiches per opleidingsonderdeel werd de docenten gevraagd om een tijdsbegroting op te maken, een inschatting van de tijd die de studenten zullen spenderen aan lessen bijwonen, studiewerk, opdrachten uitvoeren etc. De meting van de reële studielast zal deel uitmaken van de algemene evaluatie van de opleiding door de studenten. Voor de analyse hiervan beschikt de HUB over het programma METIS.

Aangezien deze banaba zich expliciet richt op personen met leer- en werkervaring, zal er strikt op worden toegezien dat deze norm niet wordt overschreden. De studenten moeten in elk geval de mogelijkheid hebben/behouden om deze studie te combineren met een baan en/of andere persoonlijke en maatschappelijke engagementen.

De opleiding wordt aangeboden met een spreiding over minimum twee jaar. De basismodule en het werkveldproject worden jaarlijks aangeboden samen met afwisselend de modules 1 en 3 of 2 en 4 per jaar.

Concreet wordt het programma als volgt georganiseerd:

- één dag per week onderwijsactiviteiten;
- ½ dag per maand begeleiding, afwisselend aansluitend bij de lessen, of op een zaterdag.

De beheersing van de studielast zal een permanent agendapunt zijn op de vergaderingen van de coördinatiegroep. Bovendien zal voor de aanvang van het academiejaar een

gedetailleerd jaaroverzicht van alle opdrachten in alle modules worden gemaakt, zodat de piekbelastingen tijdens bepaalde periodes van het academiejaar kunnen worden vermeden. De moduleverantwoordelijken, vaktitularissen en de coördinator studietrajectbegeleiding stellen zich toegankelijk op voor de studenten zodat eventuele probleemsituaties snel worden gedetecteerd en geremedieerd.”

Overwegingen

De commissie schat in dat de combinatie van werk en het volgen van deze opleiding een behoorlijke inspanning zal vergen van de cursist. Maar zij ziet hier niet een negatief punt in: het gaat om volwassen en werkervaren professionals die bewust en gemotiveerd voor deze opleiding kiezen, ter verbreding van hun competenties en ter verdere professionalisering van hun beroepspraktijk.

De instelling heeft verder toegezegd de studielast nauwgezet te zullen bewaken en er middels metingen op toe te zien dat de norm voor de verschillende programmaonderdelen niet wordt overschreden.

Van de kant van de instelling is ook toegezegd om in de werving voor en de voorlichting over de opleiding, alsmede bij de intakegesprekken, kandidaat-studenten nadrukkelijk te wijzen op de studielast die de opleiding - in combinatie met een baan - met zich brengt en de druk die daarvan kan uitgaan op het gezinsleven en de tijdsbesteding aan maatschappelijke contacten.

Naar het oordeel van de commissie blijft de studielast van de opleiding al met al wel binnen aanvaardbare grenzen.

Oordeel van de commissie

De commissie beoordeelt het facet 2.4 'Studielast' als voldoende.

4.2.5 Facet 2.5. Toelatingsvoorwaarden

Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten:

Bachelor na bachelor. bachelorgraad, met (een) door het instellingsbestuur nader bepaalde kwalificatie(s), eventueel aangevuld met een onderzoek naar geschiktheid of bekwaamheid of een voorbereidingsprogramma.

Bevindingen

Naar aanleiding van vragen van de commissie over de onduidelijke (en dubbelzinnige) formulering van de toelatingsvoorwaarden in het aanvraagdossier is van de kant van de instelling - ter gelegenheid van het locatiebezoek - toegezegd deze te zullen herformuleren en op de kortst mogelijke termijn op schrift aan de commissie te doen toekomen. De instelling heeft daaraan bij brief van 29 maart 2010 uitvoering gegeven.

De toelatingsvoorwaarden tot de voorgedragen banaba-PSG verwoordt de instelling daarin als volgt:

“Algemene toelatingsvoorwaarden zijn voorgeschreven door het Decreet betreffende de flexibilisering van het hoger onderwijs: de student dient over een bachelordiploma te beschikken.

De bachelor na bachelor in de psychosociale gerontologie richt zich tot houders van de diploma's van bachelor in: (1) het sociaal werk, (2) de gezinswetenschappen, (3) de orthopedagogie, (4) de ergotherapie, (5) de verpleegkunde en (6) de toegepaste psychologie.

Kandidaat-studenten die houder zijn van één van de hierboven genoemde diploma's dienen bovendien minstens één jaar werkervaring (minimum halftijds) in hun beroep te kunnen aantonen en minstens één jaar relevante ervaring in het werken met ouderen.

Op vraag van het werkveld kunnen kandidaten met een ander dan de genoemde diploma's (maar met minimaal een bachelordiploma) uitzonderlijk worden toegelaten na een assessment waarin hun relevante werkervaring met ouderen, hun voorkennis en hun motivering grondig worden getoetst. Ook voor deze kandidaat-studenten gelden de basisvereisten van minstens één jaar werkervaring (minstens halftijds) in hun beroep en minstens één jaar relevante ervaring in het werken met ouderen.”

Over vrijstellingenbeleid ten aanzien van de onderhavige banaba bevat het aanvraagdossier nog de volgende relevante passages:

“Voor deze banaba kan men vrijstellingen aanvragen op basis van EVK, eerder behaalde diploma's en getuigschriften, meestal, maar niet uitsluitend, uit het reguliere onderwijscircuit. De vrijstelling wordt toegestaan als kan worden vastgesteld dat de kwalificatie op basis waarvan de student de vrijstelling vraagt, dezelfde competenties op eenzelfde niveau aantoet of gelijkwaardig is qua niveau, inhoud en studieomvang aan het opleidingsonderdeel waarvoor hij de vrijstelling aanvraagt.

Studenten kunnen ook vrijstellingen verkrijgen op grond van EVC's. Het meest voorkomende geval betreft beroepservaring die studenten in de loop van hun professioneel leven hebben opgedaan. Die ervaring wordt erkend en gevalideerd via een EVC-bekwaamheidsonderzoek, een evaluatieactiviteit waarbij de competenties van een student worden vastgesteld en desgevallend kunnen leiden tot een vrijstelling.

Voor deze opleiding kan men enkel worden vrijgesteld van een of meer theoretische opleidingsonderdelen. Vrijstelling van practica of het werkveldproject zijn niet mogelijk.”

Overwegingen

De door de instelling bij brief van 29 maart 2010 geformuleerde toelatingsvoorwaarden sluiten goed aan bij het kennis- en werkervaringsniveau dat de banaba PSG als aanwezig veronderstelt bij instromende cursisten. De commissie kan zich in die toelatingsvoorwaarden goed vinden en meent dat de instelling daaraan ook strikt de hand dient te houden.

De commissie is van oordeel dat de instelling een uiterst terughoudend gebruik zou dienen te maken van een vrijstellingenbeleid op basis van EVC's of EVK. Het geven van vrijstellingen voor onderdelen van het programma doet naar het idee van de commissie afbreuk aan de multiprofessionele en multidisciplinaire benadering die met het programma over de hele linie wordt beoogd. Bedoeling is immers om de vooropleiding en werkervaring

van de instromende studenten tot hun recht te laten komen in de multiprofessionele leersetting die in het programma is voorzien.

In de practica komt die leersetting weliswaar het meest pregnant tot uitdrukking, maar die practica zijn ook bedoeld om de bouwstenen die door de theoretische onderdelen van het programma worden aangereikt te integreren en daarop in interactieve en multidisciplinaire zin voort te bouwen. Idealiter zouden deelnemers aan de practica daarom zoveel mogelijk vanuit een gezamenlijk (doorleefd) theoretisch kader dienen te vertrekken, en daarvoor is het wenselijk dat allen ook weten wat in de cursus aan kennis en theoretische inzichten vanuit de verschillende disciplines is aangereikt, alvorens gezamenlijk en multiprofessioneel aan de slag te gaan met de casusposities van de practica.

Oordeel van de commissie

De commissie beoordeelt het facet 2.5 'Toelatingsvoorwaarden' als voldoende, met het klemmend advies dat de instelling zo min mogelijk gebruik maakt van de vrijstellingsmogelijkheid op basis van EVK en/of EVC's.

4.2.6 Facet 2.6. Studietoeromvang

*De opleiding voldoet aan formele eisen m.b.t. de studietoeromvang:
Bachelor na bachelor: ten minste 60 studiepunten*

Bevindingen

Decretaal is bepaald dat een banaba aan het formele vereiste van 60 ECTS dient te voldoen, dat wil zeggen een studietoeromvang tussen de 1500 en 1800 uren dient te realiseren. De voorgedragen opleiding kent, volgens opgave van de instelling, ten minste een studielast van 60 ECTS.

Overwegingen

De commissie stelt vat dat de voorgedragen opleiding voldoet aan de decretale minimumomvang van 60 ECTS.

Oordeel van de commissie

De commissie beoordeelt het facet 2.6 'Studietoeromvang' als voldoende.

4.2.7 Samenvattend oordeel onderwerp 2: Programma

Het programma behelst een coherent geheel van studieonderdelen met betrekking tot een viertal dimensies van het onderwerp. Het programma is goed uitgebalanceerd in de verhouding van theorie vs. praktijk. De met de opleiding te bereiken eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van de verschillende onderdelen waaruit het programma bestaat.

Het didactisch concept sluit goed aan bij het profiel dat voor de opleiding is opgesteld aan de hand van te behalen competenties. Dat zelfde geldt voor de gekozen werkvormen en de uiteenlopende (en in graad van moeilijkheid opklimmende reeks van) toetsingsmodaliteiten. Actieve participatie van de student is in het programma uitdrukkelijk voorzien en krijgt met name gestalte in de interactieve en multidisciplinaire werkvorm van het practicum. Het programma in totaliteit kwalificeert de commissie als zwaar, maar studeerbaar.

De geformuleerde toelatingsvoorwaarden sluiten goed aan bij het kennis- en werkervaringniveau die de banaba als aanwezig veronderstelt bij instromende cursisten. De commissie vindt dat de opleiding strikt de hand moet houden aan deze toelatingsvoorwaarden en een uiterst terughoudend beleid zou behoren te voeren ten aanzien van vrijstellingen op basis van EVC's of EVK. Het geven van vrijstellingen voor onderdelen van het programma (ook de theoretische) doet naar het idee van de commissie afbreuk aan de multiprofessionele en multidisciplinaire benadering die met het programma over de hele linie wordt beoogd.

Alle facetten van het onderwerp 'Programma' beoordeelt de commissie als voldoende; daarmee krijgt ook het onderwerp zelf een voldoende.

4.3 Inzet van personeel

4.3.1 Facet 3.1. Eisen professionele gerichtheid

De opleiding sluit aan bij het volgende criterium voor de inzet van personeel van een professioneel gerichte opleiding:
- het onderwijs zal voor een belangrijk deel worden verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk

Bevindingen

Voor deze banaba doet de HUB een beroep op een aantal docenten en gastprofessoren die een ruime ervaring en deskundigheid hebben opgebouwd, zowel wat betreft didactische en inhoudelijke competenties als wat betreft het werken met ouderen, zo meldt de instelling. Uit de beschrijving van de profielen van resp. de (beoogde) opleidingscoördinator, modulecoördinatoren, docenten (vaktitularissen) en gastdocenten¹³ blijkt volgens de instelling het belang dat zij hecht aan *samenwerking* van docenten (omwille van de inhoudelijke samenhang in de opleiding), aan *didactische kwaliteiten* (in functie van het beoogde studentenpubliek en de te bereiken doelstellingen) en aan *ervaring in en betrokkenheid bij* het werkveld (omwille van de praktijkgerichtheid en de multiprofessionele benadering). Bij het geven van verantwoordelijkheden bewaakt de instelling, naar eigen zeggen, nauwgezet de banden die coördinatoren dienen te hebben met de basisopleidingen in de studiegebieden waarop in de banaba verder wordt gebouwd.

Overwegingen

De commissie heeft kunnen vast stellen dat het onderwijs voor een belangrijk deel (zo niet in overwegende mate) zal worden verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen opleiding en beroepspraktijk.

Op basis van het aanvraagdossier had het er aanvankelijk de schijn van dat de ratio van praktijkgeoriënteerde docenten versus docenten met een academische oriëntatie neerkwam op een 40-60% verhouding. Bij het locatiebezoek heeft de instelling de commissie er echter van weten te overtuigen dat die lezing berustte op een wat ongelukkige formulering van een passage in het aanvraagdossier (p. 43). Van de 60% van de docenten die in het dossier werden aangemerkt als mensen die "een aantoonbare band met het wetenschappelijke veld hebben" heeft het overgrote deel namelijk ook wel degelijk een directe band met het werkveld en/of professionele ervaring in het werken met ouderen. Dat ze in het dossier

¹³ Deze profielen worden uitgebreid beschreven in par. 3.3. van het aanvraagdossier.

worden aangemerkt als personen die een *aantoonbare* band met het wetenschappelijke veld hebben, heeft er mee te maken dat zij een doctoraat hebben behaald en uit dien hoofde dus als wetenschappelijk gevormd (en georiënteerd) personeel zijn aan te merken.

In dit verband spreekt de commissie wel haar teleurstelling uit over de samenstelling van de gesprekspartners die de instelling voor de sessie met vertegenwoordigers van het docententeam, ter gelegenheid van het locatiebezoek, had voorzien. Van de docenten die bij uitstek een directe band met de beroepspraktijk mogen worden geacht te hebben, te weten de gastdocenten, was niemand vertegenwoordigd. Van de docenten/vaktitularissen heeft de commissie maar met één kunnen spreken. Het docententeam waarmee de commissie heeft gesproken bestond vrijwel uitsluitend uit modulecoördinatoren. Deze vaststelling doet echter geen afbreuk aan het positieve oordeel over de professionele gerichtheid van het personeel.

Oordeel van de commissie

De commissie beoordeelt het facet 3.1 'Eisen professionele gerichtheid' als voldoende.

4.3.2 Facet 3.2. Kwantiteit personeel

a. Er wordt voldoende capaciteit beschikbaar gesteld om de nieuwe opleiding te kunnen starten.   b. Er wordt voldoende capaciteit beschikbaar gesteld om de nieuwe opleiding te kunnen continueren.

Bevindingen

Bij de start van de opleiding wordt 2,6 fte docenten en gastdocenten voorzien, aangevuld met 1,5 fte voor onderwijsondersteuning en 0,2 fte voor maatschappelijke dienstverlening. Hierdoor bedraagt de docent/student-ratio, bij een instroom van 30 studenten, 1:9 in het eerste jaar (2011-2012). Deze comfortabele situatie wordt bewust gekozen omwille van de opstart en verdere ontwikkeling van de opleiding. De instelling zegt een groot maatschappelijk belang te hechten aan de dienstverlening t.a.v. ouderen en wil daarom extra investeren in een kwaliteitsvolle opleiding en vorming van professionals in het ouderenwerk.

In de volgende academiejaren voorziet de instelling een verhoging van het studentenaantal, van 55 in het studiejaar 2013-2014 naar 75 vanaf 2015. Bij 55 studenten wordt het aantal docenten en gastdocenten opgetrokken tot 4 fte waardoor de docent/student-ratio wijzigt tot 1:14 en zo de verhouding benadert die op dit ogenblik voor verschillende opleidingen in de HUB wordt begroot. Van het ogenblik dat 70 studenten de opleiding volgen, bedraagt de docent/student-ratio 1:18, een ratio die de instelling meent te kunnen en te moeten aanhouden gegeven de huidige onderwijsregelgeving.

Voor onderwijsondersteuning voorziet de instelling vanaf het studiejaar 2013-2014 een uitbreiding naar 2 fte. Hierin zijn zowel administratieve als onmiddellijk aan de opleiding verbonden functies voorzien (kwaliteitszorg en studentenbegeleiding).

Voor maatschappelijke dienstverlening (contractonderzoek, Europese projecten m.b.t. ouderen, dienstverlening t.a.v. organisaties) zal de inzet van 0,2 fte in de aanvangsfase stijgen tot 1 fte wanneer de opleiding op 'kruissnelheid' komt. De inzet voor deze functie is

afhankelijk van het aantrekken van extra middelen of van het verwerven van een PWO-project¹⁴ gehecht aan deze opleiding.

Overwegingen

De instelling voldoet aan de eisen van het onderhavige facet. De capaciteit die aan personeel beschikbaar wordt gesteld om de opleiding te kunnen starten en te continueren is toereikend.

Een staf/student-ratio van 1:9 bij de start van de opleiding, oplopend tot een ratio van uiteindelijk 1:18 in de fase van maximale instroom, zijn alleszins acceptabele scores voor een bachelor (na bachelor) opleiding in de sociaalwetenschappelijke sector. Een ratio van 1:25 tot 1:30 is in deze sector niet ongewoon, of zelfs een redelijke standaard te noemen, zo meent de commissie.

Oordeel van de commissie

De commissie beoordeelt het facet 3.2 'Kwantiteit personeel' als voldoende.

4.3.3 Facet 3.3. Kwaliteit personeel

Het in te zetten personeel is gekwalificeerd voor een inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma

Bevindingen

Het aanvraagdossier bevat een opsomming van de kwalificaties van de onderwijsstaf (docenten en gastsprekers) die voor de banaba PSG zal worden ingezet. Van alle docenten en modulecoördinatoren zijn uitvoerige cv's opgenomen in afzonderlijke bijlagen bij het aanvraagdossier. Van de in te zetten gastsprekers geeft de instelling in het aanvraagdossier zelf (pp. 62-63) een korte aanduiding van de kwalificaties waarover deze beschikken door vermelding van de genoten opleiding en/of van de functie die door betrokkene(n) op dit moment wordt vervuld.

Overwegingen

De commissie heeft uit de aangeleverde cv's van docenten en moduleverantwoordelijken alsmede de lijst van gastsprekers, met korte aanduiding van hun kwalificaties, kunnen opmaken dat het in te zetten personeel inhoudelijk zonder twijfel gekwalificeerd is om de opleiding te kunnen verzorgen. De in te zetten docenten (vaktitularissen) en moduleverantwoordelijken zijn naar het idee van de commissie ook onderwijskundig en organisatorisch gekwalificeerd om het programma te realiseren. De meesten van hen kunnen bogen op jarenlange onderwijservaring en cursorisch organisatiewerk. Ook bij de meeste gastdocenten lijken die kwaliteiten voldoende vertegenwoordigd, en worden deze in ieder geval inhoudelijk en organisatorisch-technisch aangestuurd door de verantwoordelijke moduleverantwoordelijke en de betrokken vaktitularis.

De commissie heeft verder met tevredenheid vastgesteld dat de opleiding voornemens is om ook gastdocenten van buiten de landsgrenzen aan te trekken. Ook dit kan bijdragen aan een meer internationale oriëntatie van de nieuwe opleiding.

¹⁴ PWO staat voor: projectmatig wetenschappelijk onderzoek

Voorts wil de commissie het personeel in het algemeen en de moduleverantwoordelijken in het bijzonder uitdrukkelijk uitnodigen om wat vaker te publiceren. De commissie acht het personeel immers goed in staat om met enige regelmaat artikelen te publiceren over hun discipline. Zij zouden hierdoor een bijdrage kunnen leveren aan de ontwikkeling van het vakgebied en hun voorbeeldfunctie voor studenten kunnen versterken.

Oordeel van de commissie

De commissie beoordeelt het facet 3.3 'Kwaliteit personeel' als voldoende.

4.3.4 Samenvattend oordeel onderwerp 3: Inzet personeel

De commissie heeft kunnen vast stellen dat het onderwijs voor een belangrijk deel (zo niet in overwegende mate) zal worden verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen opleiding en beroepspraktijk. De capaciteit die aan personeel beschikbaar wordt gesteld om de opleiding te kunnen starten en te continueren is toereikend.

Het in te zetten personeel is zonder twijfel gekwalificeerd om de opleiding te kunnen verzorgen. Twee aandachtspunten zijn de verdere internationalisering, ook van het docentenkorps, en het wat vaker publiceren. Docenten zouden hierdoor een bijdrage kunnen leveren aan de ontwikkeling van het vakgebied en hun voorbeeldfunctie voor studenten kunnen versterken.

Gelet op het positieve oordeel over de drie facetten is het samenvattend oordeel over het onderwerp 'Inzet personeel' voldoende.

4.4 Voorzieningen

4.4.1 Facet 4.1. Materiële voorzieningen

De voorgestelde huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Bevindingen

Voor de onderwijsactiviteiten van de banaba PSG zal in hoofdzaak gebruik worden gemaakt van de faciliteiten van het Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen van de HUB, gevestigd in de Factorij te Schaarbeek. De Factorij biedt ruimte aan drie auditoria, voorzien van alle benodigde onderwijsmiddelen, zeven kleinere lokalen, kantoren en polyvalente ruimtes met moderne technologische voorzieningen en digitale netwerken.

In de begroting voor de banaba PSG zijn middelen voorzien om aanvullend twintig (studenten)-computers te installeren zodat het studentennetwerk voldoende mogelijkheden biedt om ter plaatste te werken, documenten te raadplegen en opdrachten uit te voeren.

Bij de uitbouw van de ICT-infrastructuur wordt veel aandacht besteed aan het gelijktijdig ondersteunen van zowel commerciële als open source toepassingen. De instelling probeert actief het gebruik van open source software aan te moedigen zodat studenten zonder meerkosten ook thuis gebruik kunnen maken van alle toepassingen.

Voor de ontsluiting van wetenschappelijke en beleidsmatige informatie zullen de studenten van de banaba PSG toegang hebben tot alle bibliotheken van de HUB en de Associatie Leuven. De catalogi zijn online raadpleegbaar en er is een intercampus bezorging die zorgt voor een vlotte levering van aangevraagde werken uit de verschillende bibliotheekafdelingen van de HUB.

Het intranet van de HUB geeft - ook van op afstand - toegang tot een hele reeks van databanken en andere digitale informatiebronnen.

Overwegingen

De instelling stelt, naar het oordeel van de commissie voldoende onderwijsruimten en faciliteiten beschikbaar om de voorgedragen opleiding te kunnen aanbieden. De leerondersteunende voorzieningen, waaronder de bibliotheek, de audiovisuele middelen en de digitale leeromgeving zijn van goede kwaliteit.¹⁵ De mogelijkheden/functionaliteiten die het intranet (met toegang tot Netschool en Blackboard) biedt sluiten goed aan bij de eisen die de voorgedragen opleiding uit een oogpunt van afstandsleren en casusgerichte aanpak - in een multiprofessionele leersetting - aan leermiddelen stelt.

Positief waardeert de commissie het dat vanaf september 2011 een uitbreiding zal plaatsvinden van de ICT-voorzieningen voor studenten. Er komt dan een (extra) computerruimte beschikbaar met 20 computers en een netwerkprinter.

Oordeel van de commissie

De commissie beoordeelt het facet 4.1 'Materiële voorzieningen' als voldoende.

4.4.2 Facet 4.2. Studiebegeleiding

Er is voorzien in personele capaciteit voor studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten die adequaat zijn met het oog op de studievoortgang.

Bevindingen

Studenten van de banaba PSG kunnen in eerste aanleg een beroep doen op het reguliere aanbod van studie- en studentenbegeleiding zoals dat aan alle studenten van de HUB, en die van de opleiding gezinswetenschappen in het bijzonder, ter beschikking staat. Studiebegeleiders en de medewerkers van de sociale dienst van de hogeschool zijn beschikbaar voor de bespreking van studiemethode en -planning, examenstress of faalangst en bieden ondersteuning in geval van aanpassingsproblemen, ontmoediging of persoonlijke problemen.

Daarnaast kunnen studenten van de banaba PSG ook gebruik maken van een specifiek voor deze opleiding voorzien aanbod van studie- en trajectbegeleiding. Dit aanbod omvat drie vormen van begeleiding, te weten: (i) begeleiding met behulp van het intakeportfolio, (ii) trajectbegeleiding en (iii) coachingsgesprekken.

Met het *intakeportfolio*, dat bij de aanvang van de studie wordt opgemaakt, wordt beoogd de individuele studiecarière van studenten en hun concrete levens- en professionele ervaringen zichtbaar te maken. Bij de opstelling daarvan kan gebruik worden gemaakt van instrumenten die binnen de instelling zijn ontwikkeld om (reeds bereikte) competenties te meten.

¹⁵ Zoals eerder aangegeven [zie par. 2.3 Werkwijze commissie] heeft de commissie niet opnieuw de vestiging van de HUB in Schaarbeek bezocht. De beoordeling op dit punt berust onder meer op eerdere bevindingen, opgedaan bij de toets die de commissie heeft uitgevoerd naar aanleiding van de initiële aanvraag.

Trajectbegeleiding houdt in dat, op basis van de informatie uit het instapportfolio, samen met de student een traject op maat wordt opgesteld. Dit traject wordt opgevolgd en bijgesteld waar nodig.

Specifiek voor studenten die beroepsactief zijn, is een formule van *coaching* uitgewerkt. Dit ter ondersteuning van hun professionele carrière en de toepassing van de competenties die ze in de opleiding verwerven. Doel is de zelfreflectie van de studenten te stimuleren, zowel met betrekking tot hun leerproces als met betrekking tot hun professionele toekomst. Studenten die dit wensen stellen een voorbereidend dossier samen op basis waarvan ze een gesprek aanvragen met een coach. Het coachinggesprek wil de zelfsturing bevorderen en is gericht op een efficiënter leerproces en een beter functioneren in het beroep, of desgevallend als voorbereiding op het zoeken naar een (meer) geschikte functie op de arbeidsmarkt.

Overwegingen

De personele capaciteit die door de instelling wordt vrijgemaakt voor studiebegeleiding en informatievoorziening – resp. 1,5 fte bij de start van de opleiding en 2,0 fte vanaf het studiejaar 2013 -2014 – is naar het oordeel van de commissie adequaat. Bij de vorming van haar oordeel is de commissie afgegaan op de ervaringen waarop de instelling bij vergelijkbare opleidingen kan bogen, waar het gaat om studie- en trajectbegeleiding en coaching. De commissie heeft geen reden te veronderstellen dat de instelling in dezen van een onjuiste calculatie zou zijn uitgegaan.

De commissie waardeert positief dat de instelling met een specifiek op de opleiding gericht aanbod van studie- en trajectbegeleiding wil inspelen op het belang van de levens- en werkervaring die studenten in het studieprogramma worden geacht in te brengen en het effect daarvan op hun eigen studieloopbaan. Toch is het de commissie - ook na de door de instelling mondeling gegeven toelichting – niet helemaal duidelijk hoe intakefolio, trajectbegeleiding en coaching zich precies ten opzichte van elkaar verhouden en wie de rol van trajectbegeleider en/of coach op zich neemt (c.q. nemen).

De instelling zou er goed aan doen om in de voorlichting naar kandidaat-studenten toe hier duidelijkheid over te verschaffen. Ook in de 'Marketingbrochure' die de commissie bij gelegenheid van het locatiebezoek onder ogen kreeg wordt op een en ander onvoldoende ingegaan.

Verder zou de commissie de instelling willen adviseren om de mogelijkheden die het e-portfolio te bieden heeft uit een oogpunt van studieloopbaanbegeleiding te benutten. De inzet van dit portfolio in de huidige opzet is tamelijk vrijblijvend. Zeker bij een opleiding waarin het afstandslernen een belangrijk rol speelt is het gebruik van e-portfolio's een geschikt instrument om feedback te geven op prestaties en de studievoortgang. Wellicht is ook enig onderricht voor het omgaan met de ICT-voorzieningen aangewezen, omdat te verwachten is dat niet alle studenten de vereiste vaardigheden beschikken.

Oordeel van de commissie

De commissie beoordeelt het facet 4.2 'Studiebegeleiding' als voldoende, met enkele kanttekeningen.

4.4.3 Samenvattend oordeel onderwerp 4: Voorzieningen

De materiële voorzieningen zijn van goede kwaliteit en toereikend om de opleiding te kunnen realiseren. De voorziene personele capaciteit voor studiebegeleiding en informatievoorziening is toereikend. Het verdient aanbeveling om het e-portfolio in te zetten als instrument bij de studieloopbaanbegeleiding en kandidaat-studenten goed voor te lichten over het regime van studiebegeleiding.

Het panel beoordeelt de twee facetten van het onderwerp 'Voorzieningen' als voldoende; het onderwerp is daarmee zelf ook voldoende.

4.5 Interne kwaliteitszorg

4.5.1 Facet 5.1. Systematische aanpak

Er is voorzien in een systeem van interne kwaliteitszorg, waarbij mede aan de hand van toetsbare streefdoelen en periodieke evaluaties verbetermaatregelen worden getroffen.

Bevindingen

De HUB is een ISO-gecertificeerde organisatie die volgens het aanvraagdossier beschikt over een geavanceerd instrumentarium van kwaliteitszorg. De HUB hanteert verschillende benaderingen en invalshoeken om de kwaliteit van haar onderwijsactiviteiten en -producten te evalueren. Hoe het HUB-kwaliteitszorgsysteem in elkaar steekt wordt door de instelling in het aanvraagdossier op hoofdlijnen uit de doeken gedaan.

Daarna en in het verlengde daarvan geeft de instelling in een uitgebreid schematisch overzicht (pp. 69 -73 aanvraagdossier) weer hoe de verschillende onderdelen van het HUB-kwaliteitszorgsysteem vertaald zijn in opleidingsspecifieke elementen van kwaliteitszorg ten behoeve van de voorgedragen banaba PSG. De instelling geeft daarbij concreet aan welke overleg- en participatiestructuur is voorzien, welke werkingsafspraken worden gemaakt en welke evaluatie-instrumenten en -methoden zullen worden gehanteerd en met welke frequentie, welke interne en externe audits zijn voorzien, hoe de klachtbehandeling vorm gaat krijgen, hoe en door wie verbetermaatregelen worden geformuleerd en door wie geïmplementeerd en ten slotte hoe en aan wie feedback wordt gegeven van de werking van het kwaliteitszorgsysteem. Uit de tijdstabel (de studie jaren 2009-2010 tot en met 2013-2014 beslaand) die achter de lijst van actiepunten is opgenomen, wordt duidelijk wanneer een en ander operationeel moet zijn of zijn geïmplementeerd.

Bij de keuze van de thema's die in de opleiding met bijzondere zorg zullen worden beoordeeld en opgevolgd, is rekening gehouden met de kenmerken van het multidisciplinair opgezette programma en het eigen profiel van de studentendoelgroep (volwassenen met werkveldervaring), aldus de instelling.

Een referentiekader voor kwaliteitszorg inzake afstandsonderwijs, tot stand gekomen in een internationaal partnerschap onder auspiciën van de Europese Gemeenschap, dat vanzelfsprekend ook is afgestemd op de specifieke situatie van werkstudenten en dat om die reden sterk inzet op de "creation of quality in student support", is een waardevolle inspiratiebron gebleken bij het expliciteren van de relevante kwaliteitscriteria en indicatoren

voor de nieuwe bachelor na bacheloropleiding in de psychosociale gerontologie, zo meldt de instelling nog.¹⁶

Overwegingen

De commissie stelt vast dat de instelling beschikt over een voor de opleiding specifiek systeem van kwaliteitszorg, dat operationeel kan zijn vanaf de start van de opleiding. Het systeem is een vertaling van het instellingsbrede systeem van kwaliteitszorg dat is neergelegd in een kwaliteitshandboek, waaraan het ISO-9001 kwaliteitslabel is toegekend. Van het opleidingsspecifieke systeem wordt op inzichtelijke wijze beschreven/aangegeven welke fases en stappen het bevat en welke meet- en evaluatieinstrumenten (periodiek) worden gehanteerd om tot het formuleren van eventuele verbetermaatregelen te kunnen komen. Ook wordt aangegeven bij wie de verantwoordelijkheid voor de voorbereiding en uitvoering van de evaluatiemomenten berust en wie belast is [zijn] met de implementatie van een en ander.

Een set van toetsbare streefdoelen heeft de commissie niet bij de stukken aangetroffen, maar uit het feit dat de instelling zegt dat bij de (gemaakte) "keuze van thema's die in de opleiding met bijzondere zorg zullen worden beoordeeld en opgevolgd, rekening is gehouden met de kenmerken van het multidisciplinair opgezette programma en het eigen profiel van de studentendoelgroep" leidt de commissie af dat die er wel zijn. Daarop duidt ook het feit dat de instelling zich bij het "expliciteren van de relevante kwaliteitscriteria en indicatoren" heeft laten leiden door een referentiekader inzake afstandsonderwijs dat onder auspiciën van de EU tot stand is gekomen.

De commissie zou de instelling wel willen aanbevelen die streefdoelen in een document vast te leggen, opdat ze inderdaad als 'toetsbaar' en verifieerbaar zijn aan te merken; en wel voor de start van de opleiding.

Oordeel van de commissie

De commissie beoordeelt het facet 5.1 'Systematische aanpak' als voldoende.

4.5.2 Facet 5.2. Betrokkenheid

Bij de interne kwaliteitszorg zullen medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief worden betrokken.

Bevindingen

De betrokkenheid van de verschillende stakeholders blijkt volgens de instelling uit de volgende participatiemechanismen:

"De *coördinatiegroep* is samengesteld uit vertegenwoordigers van verschillende studiegebieden en opleidingen. Dit heeft uiteraard te maken met de multidisciplinaire opzet van het programma. Deze specificiteit maakt dat de coördinatiefunctie van deze groep nog belangrijker is dan in andere studiegebieden. De coördinatiegroep vergadert daarom maandelijks. Hij wordt voorgezeten door de opleidingscoördinator. De leden zijn de moduleverantwoordelijken, de coördinator studietrajectbegeleiding en de coördinator

¹⁶ De instelling verwijst op dit punt, ter nadere oriëntatie, naar de site: <http://www.e-quality-eu.org/>

kwaliteitszorg en onderwijsontwikkeling. In principe is er ook plaats voor een studentenvertegenwoordiger, maar of dit in de praktijk ook zo zal worden ingevuld zal met de studentengroep worden overlegd. De coördinatiegroep heeft een informatieverstrekken, meningvormende en beleidsvoorbereidende functie. Hij bereidt dossiers voor m.b.t. het onderwijscurriculum, die vervolgens in de Academische Raad worden behandeld. Daarenboven speelt de coördinatiegroep een belangrijke coördinerende rol in de uitvoering van de vastgelegde beleidsprioriteiten.

De moduleverantwoordelijken dragen de inhoudelijke en coördinatieverantwoordelijkheid voor de opleidingsonderdelen van hun module. Ze plegen *overleg met de betrokken docenten* en sturen bij waar nodig. De docenten of vaktitularissen van elk opleidingsonderdeel staan in voor de *aansturing en ondersteuning van de gastdocenten* die in hun opleidingsonderdeel aan bod komen. De docenten worden verder op de hoogte gehouden tijdens de *vergaderingen van het onderwijsteam*, dat minstens één keer per semester bijeenkomt.

Overleg met de studenten gebeurt op vaste momenten in de marge van de lesactiviteiten. De opleidingscoördinator en de moduleverantwoordelijken onderhouden *informele contacten met actoren* in het relevante werkveld. Daarnaast zijn er ook de formele vergaderingen van de *resonantieraad* die is samengesteld uit peers uit verwante opleidingen, werkveldvertegenwoordigers en (in de toekomst) de alumni. Verder wordt de vinger aan de pols gehouden in de *focusgesprekken* over specifieke thema's, waarbij de relevante stakeholders worden betrokken."

Overwegingen

De commissie stelt vast dat in het voor de opleiding uitgewerkte systeem van kwaliteitszorg voorzien is in structurele en geïnstitutionaliseerde betrokkenheid van medewerkers en beroepenveld bij de interne kwaliteitszorg. Voor alumni zal dat, gelet op de beoogde samenstelling van de resonantieraad, het geval zijn zodra die er zullen zijn. De betrokkenheid van studenten bij de kwaliteitszorg is naar het idee van de commissie nog te weinig structureel van aard. Ter verdediging van het feit dat er in de coördinatiegroep *in principe* ook een plaats is voor een studentvertegenwoordiger (al dan niet in te vullen in overleg met de studentengroep) voert de instelling dan wel aan dat zij dit zo heeft bepaald om studenten - naast hun baan en studieverplichtingen - niet ook nog eens te belasten met bestuurlijke activiteiten, als die studenteninbreng ook kan worden gerealiseerd via informele contacten en zgn. focusgroepen. De commissie vindt dat toch wat te vrijblijvend. De commissie onderkent dat de instelling er blijk van geeft over de studentenparticipatie te hebben nagedacht en verwacht ook zeker wel dat zij uitvoering zal geven aan het uitgesproken voornemen om via informele contacten en de focusgroepen studenten te betrekken, maar wenst hier toch de aanbeveling uit te spreken dat de instelling die studentenbetrokkenheid ook in structurele en institutionele zin vorm en invulling zal geven voor de onderhavige opleiding.

De commissie refereert in dit verband ook aan het belang dat de HUB zelf, als instelling, zegt te hechten aan *nauwe samenwerking* met studentenvertegenwoordigers, met het oog op coaching en studieloopbaanbegeleiding¹⁷.

---

¹⁷ De commissie verwijst naar het document: 'Studentencoaching in de Hogeschool-Universiteit Brussel', bijlage 49 bij het aanvraagdossier.

De commissie geeft de instelling verder in overweging te kijken welke mogelijkheden het intranet (met toegang tot Blackboard en Netschool) in deze nog te bieden heeft. De instelling heeft tijdens het locatiebezoek toegezegd de aanbeveling van de commissie in dezen ter harte te zullen nemen.

Oordeel van de commissie

De commissie beoordeelt het facet 5.2 'Betrokkenheid' als voldoende, met de aantekening dat de instelling er goed aan doet om de betrokkenheid van studenten structureler vorm te geven.

4.5.3 Samenvattend oordeel onderwerp 5: Interne kwaliteitszorg

Het dossier beschrijft op bevredigende wijze een systeem van interne kwaliteitszorg ten behoeve van de voorgedragen bachelor na bachelor. De diverse stakeholders worden daarbij betrokken, al behoeft de betrokkenheid van studenten daarbij wel een meer structurele invulling.

Het panel beoordeelt de twee facetten van het onderwerp 'Interne kwaliteitszorg' als voldoende; het onderwerp is daarmee zelf ook voldoende.

4.6 Conditie voor continuïteit

4.6.1 Facet 6.1. Afstudeergarantie

De instelling geeft aan studenten de garantie dat het programma volledig kan worden doorlopen.

Bevindingen

De HUB-EHSAL garandeert dat, indien toelating wordt verleend voor het organiseren van de opleiding, de studenten hun opleiding kunnen afwerken en het diploma kunnen behalen. In de meerjarenbegroting van de instelling, die werd goedgekeurd door de subsidiërende overheid, werden de begrote loonkosten en de voorziene investeringen ingeschreven.

Overwegingen

De instelling garandeert in eenduidige bewoordingen dat het programma, bij erkenning en te verwachten bekostiging van overheidswege, volledig kan worden doorlopen. Deze in het aanvraagdossier gedane garantieverklaring werd bij gelegenheid van het locatiebezoek door de algemeen directeur van de HUB in die zin bevestigd dat de instelling, met het oog op het maatschappelijk belang van de opleiding en de waarden van waaruit de HUB zich als onderwijsinstelling inzet voor dienstbaarheid aan de gemeenschap, bereid is in de voorgedragen opleiding te investeren [zie ook de *Bevindingen* onder facet 6.2 en facet 6.3].

Oordeel van de commissie

De commissie beoordeelt het facet 6.1 'Afstudeergarantie' als voldoende.

4.6.2 Facet 6.2. Investeringsen

De voorziene investeringen zijn toereikend om de opleiding (inclusief voorzieningen) tot stand te brengen.

Bevindingen

Omdat de campus Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen beschikt over de faciliteiten die nodig zijn om deze opleiding in de meest optimale omstandigheden te kunnen verzorgen zijn geen grote extra investeringen voor het gebouw noodzakelijk. De te verwachten onderhouds- en herstellingskosten voor de campus werden voorzien in de meerjarenbegroting van de instelling.

De grootste investering betreft het personeel. Het gaat daarbij om een investering van 33.600 euro in de voorbereidingsfase van dit dossier. Voor een eerste jaar, met een instroom van 30 studenten bedraagt de begroting voor personeelskosten 240.800 euro. Wanneer het aantal studenten stijgt tot 70, lopen de personeelskosten op tot 392.000 euro (berekend naar het prijsniveau anno 2010). In deze personeelskosten zijn alle voorziene functies (ook onderwijsondersteuning en studiebegeleiding) inbegrepen.

Alle voorziene investeringen kunnen uit de lopende budgetten en de financiële reserves van de instelling bekostigd worden, zo is de commissie door de instelling verzekerd.

Verder zijn door de instelling nog de volgende investeringen voorzien:

“De HUB voorziet vanaf september 2011 een uitbreiding van de informatica-voorzieningen voor studenten. Begroot is een computerlokaal met 20 computers en een netwerkprinter. Gelet op de veelvuldige overlegmomenten tussen de studenten worden de netwerkverbindingen verbeterd en de telefooncentrale vernieuwd met de mogelijkheid om in te loggen voor 'conference calls' aan een gunstig tarief. Deze mogelijkheid vordert geen grote kosten voor de studenten en betekent een grote efficiëntie-winst in de directe communicatie. Voor deze voorzieningen is door de instelling een investering van 45.000 euro, in drie jaar af te schrijven.

De bibliotheek begrootte jaarlijks de middelen om de toegang tot relevante informatie-netwerken mogelijk te maken, diverse licenties te verwerven, abonnementen op tijdschriften te nemen of te vernieuwen en boeken aan te kopen. Hier voorzien we een bedrag van 22.500 euro het eerste jaar van de opleiding, wat we verhogen tot 42.500 euro voor de volgende jaren. Inbegrepen zijn de aanschaf van boeken en tijdschriften, alsook licenties voor toegang tot gespecialiseerde online databanken.

De personeelsdienst voorziet een navormingsbudget voor het begrote personeel zoals zij dat doet voor de andere personeelsleden van de instelling. Dit budget voorziet in 245 euro per personeelslid voor externe bijscholing en eenzelfde bedrag voor intern georganiseerde bijscholingen.”

Overwegingen

De commissie stelt vast dat de opleiding in toereikende mate ondersteuning van de instelling krijgt om van start te kunnen gaan. Die ondersteuning betreft zowel de gebouwelijke, de personele, als de materiële en infrastructurele realisatie van het programma.

Oordeel van de commissie

De commissie beoordeelt het facet 6.2 'Investerings' als voldoende.

4.6.3 Facet 6.3. Financiële voorzieningen

De financiële voorzieningen zijn toereikend om het volledige opleidingstraject te kunnen aanbieden.

Bevindingen

In totaliteit voorziet de begroting voor de onderhavige opleiding in een extra bedrag van 308.300 euro in het eerste jaar van organisatie (instroom 30 studenten), ongeveer 10.276 euro per student. Voor het academiejaar 2014-2015 (70 studenten) bedraagt die voorziening 437.500 euro oftewel 6.250 euro per student.

Naar zeggen van de instelling zijn die extra financiële voorzieningen toereikend uit de algemene voorzieningen en reserves van de instelling te bekostigen.

Overwegingen

Afgaande op de (aangepaste) Meerjarenbegroting van de instelling heeft de commissie er alle vertrouwen in dat de instelling financieel in staat zal blijken de opleiding voor het volledige traject aan te bieden. In de eerste jaren dat de opleiding gaat worden aangeboden valt uit de resultatenrekening van de instelling geen negatief boekingsaldo op te maken dat specifiek aan de voorgedragen banaba zou zijn toe te schrijven. In tegendeel: tot ten minste 2012 is het totaal resultaat van de instelling positief.

Oordeel van de commissie

De commissie beoordeelt facet 6.3 'Financiële voorzieningen' als voldoende.

4.6.4 Samenvattend oordeel onderwerp 6: Condities voor continuïteit

Uit de beschikbare stukken is op te maken dat de instelling bereid is voldoende te investeren in de nieuwe opleiding PSG en dat zij goed in staat is het volledige opleidingstraject aan te bieden.

Het panel beoordeelt de drie facetten van het onderwerp 'Continuïteit' dan ook als voldoende. Het onderwerp is daarmee zelf ook voldoende: de diverse condities voor continuïteit zijn voldoende aanwezig.

5 Overzicht oordelen

De onderstaande tabel geeft per onderwerp en per facet het oordeel van de commissie uit hoofdstuk 4 weer.

ONDERWERP	ORDEEL	FACET	ORDEEL
1 Doelstellingen opleiding	voldoende	1.1 niveau en oriëntatie	voldoende
		1.2 domeinspecifiek referentiekader	voldoende
2 Programma	voldoende	2.1 eisen professionele gerichtheid	voldoende
		2.2 relatie doelstellingen - programma	voldoende
		2.3 samenhang programma	voldoende
		2.4 studielast	voldoende
		2.5 toelatingsvoorwaarden	voldoende
		2.6 studieomvang	voldoende
3 Inzet van personeel	voldoende	3.1 eisen professionele gerichtheid	voldoende
		3.2 kwantiteit	voldoende
		3.3 kwaliteit	voldoende
4 Voorzieningen	voldoende	4.1 materiële voorzieningen	voldoende
		4.2 studiebegeleiding	voldoende
5 Interne kwaliteitszorg	voldoende	5.1 systematische aanpak	voldoende
		5.2 betrekken derden	voldoende
6 Continuïteit	voldoende	6.1 afstudeergarantie	voldoende
		6.2 investeringen	voldoende
		6.3 financiële voorzieningen	voldoende

Eindoordeel: positief

Bijlage 1 – Samenstelling commissie

Voorzitter

em. prof. dr. F. Sturmans

Ferd Sturmans is emeritus hoogleraar Epidemiologie. Hij was wetenschappelijk medewerker aan het Instituut voor Sociale Geneeskunde in Nijmegen. Zijn promotie vond plaats in 1967. Van 1976 tot 1982 was hij buitengewoon hoogleraar Gezondheidsleer aan de Landbouwhogeschool Wageningen; van 1979 tot 1985 hoogleraar Sociale Geneeskunde i.h.b. de Epidemiologie aan de Katholieke Universiteit Nijmegen en van 1982 tot 1997 hoogleraar Epidemiologie aan de Universiteit Maastricht. Van 1985 tot en met 1990 was hij daar tevens decaan. Van 1993 tot 2002 vervulde de heer Sturmans de functie van algemeen directeur van de GGD in Rotterdam. Vanaf 1997 tot 2003 bekleedde hij tevens een leerstoel in de Epidemiologie en het Gezondheidsbeleid aan de Erasmus Universiteit Rotterdam.

Commissielid

prof. dr. N. Van den Noortgate

Nele Van den Noortgate is diensthoofd van de dienst Geriatrie van het Universitair Ziekenhuis Gent sinds 2008. Van 2003 tot 2007 was zij in UZGent diensthoofd van de afdeling palliatieve zorg. Zij promoveerde in 2003 met het onderwerp de nier en de oudere, waarna zij sinds 2004 benoemd is als docent Geriatrie aan de Universiteit Gent. Voor postgraduaat onderwijs in de Geriatrie is zij van 1995 tot 2005 als gastprofessor verbonden geweest aan de Artevelde Hogeschool; sinds 2008 is zij gastprofessor aan de Vesalius Hogeschool. Zij is sinds 1999 actief lid en sinds 2009 voorzitter van de Belgische Vereniging voor Gerontologie en Geriatrie. Daarnaast was zij coördinator van een drietal projecten voor de overheid in het kader van de dagziekenhuizen Geriatrie. Op dit moment is zij promotor voor BOF bursaal met als thema therapiebeperkend handelen bij ouderen en coördineert zij ook een tweetal overheidsprojecten rond vroegtijdige zorgplanning en zorgaspecten bij ouderen met oncologische aandoeningen.

Commissielid

J. Temmerman

Johan Temmerman is gewezen Lector Sociaal Werk aan de Arteveldehogeschool Gent. Studeerde filosofie, maatschappelijk werk, sociale pedagogiek, samenlevingsopbouw en seniorenconsulent. Hij werkte vijf jaar in stichtingen voor maatschappelijk werk in Nederland en werd daarna lector aan de Arteveldehogeschool. Hij doceerde methodiekvakken groepswork en samenlevingsopbouw en begeleidde practica en stages. Hij was ook teamleider in de optie sociaal beleid en doceerde het vak ouderenbeleid. Thans is hij actief in het ouderenwerk van de vereniging Okra vooral als voorzitter van de Okra-academie Midden-Vlaanderen.

Commissielid

dr. A. Rademaker

Arno Rademaker studeerde Fysiotherapie te Breda en Gezondheidswetenschappen in Maastricht. Zijn promotiestudie aan de Vrije Universiteit Amsterdam handelde over Spier- en Inspanningsfysiologie: effecten van temperatuur en snelheid op spierversmogen. Dr. Rademaker heeft docentschappen in de anatomie/fysiologie, methodologie en statistiek gehad, en doceerde in opleiding als Kinderfysiotherapie en Geriatrisch Fysiotherapie. Hij

verrichtte ook onderzoek binnen de kenniskring Gerontologie. Vanaf juli 2008 is hij Lector en verricht onderzoek binnen het domein Gerontologie voor de Academie Gezondheidszorg.

Student-lid

L. Tukkers

Lindsay Tukkers is student hbo-bachelor Hogere Juridische Opleiding, Saxion Hogeschool, Enschede. Voordien volgde zij de opleiding Management, Economie en Recht. Zij is betrokken geweest bij verschillende commissies waar de kwaliteit van de voorzieningen centraal stonden en heeft vanaf het eerste studiejaar deelgenomen aan panelgesprekken. Mevrouw Tukkers is studentlid van de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad, waar zij ook deel uitmaakt van het Dagelijks Bestuur, en van de Academieraad en schrijft vanuit de eerste functie een column voor Sax, het magazine van de Saxion Hogescholen.

Extern secretaris

mr. dr. Th.L. Bellekom

Theo Bellekom is directeur van adviesbureau Ars Docendi te Wassenaar. Hij verricht in dat verband naast advieswerkzaamheden ten behoeve van de NVAO onder meer ook juridisch gekwalificeerd werk in de functie van rechter-plaatsvervanger (Rechtbank Den Haag) en als lid en voorzitter van enkele bezwaarschriften- en klachtencommissies, o.a. van de gemeente Teylingen en de Universiteit Leiden. Hij was van 1974 tot 2003 als universitair (hoofd)docent Staats- en bestuursrecht verbonden aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit Leiden. Hij is in 1987 aan die universiteit cum laude gepromoveerd op het proefschrift: 'Verfassungsfeinde' en openbare dienst.

Alle panelleden, alsook de secretaris, hebben een onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring ingevuld en ondertekend.

Procescoördinator

Lic. M. Wera

Michèle Wera is beleidsmedewerker bij de NVAO in Den Haag.

Bijlage 2 – Programma locatiebezoek

De commissie heeft een bezoek gebracht aan de instelling op 25 maart 2010.

Locatie: Campus HUB, Stormstraat 2, 1000 Brussel

Programma

09.00 – 09.30 uur: Ontvangst en bestudering stukken ter inzage commissie (besloten)

09.30 – 10.15 uur: Sessie 1: Gesprek met het instellingsbestuur

- *Dirk De Ceulaer*, algemeen directeur
- *Mia Sas*, groepsvoorzitter professionele opleidingen
- *Paul Garré*, directeur onderwijs en kwaliteit HUB
- *Ann Van Der Kelen*, coördinator onderwijsontwikkeling HUB

10.30 – 12.00 uur: Sessie 2: Gesprek met opleidingsmanagement/kwaliteitszorg

- *Paul Garré*, directeur onderwijs en kwaliteit HUB
- *Gaby Jennes*, opleidingscoördinator banaba PSG
- *Ann Van Der Kelen*, coördinator onderwijsontwikkeling HUB
- *Anik Stevens*, coördinator kwaliteitszorg en onderwijsontwikkeling banaba PSG

12.15 – 13.00 uur: Sessie 3: Gesprek met vertegenwoordigers van het werkveld

- *prof. dr. Jean-Pierre Baeyens*, geriater en vz. Europese Ver. van Gerontologie en Geriatrie
- *Jules Geeroms*, voorzitter Vlaamse Ouderenadviesraad, voorheen algemeen secretaris Okra (voorheen KGB: Kristelijke Bonden voor Gepensioneerden)
- *Riet van Hoye*, inspecteur Vlaamse Gemeenschap, domein Welzijn en Zorg
- *Karin Rochtus*, nationaal diensthoofd Maatschappelijk Werk van de CM
- *Veerle Stevens*, stafmedewerker VIGez
- *An Vermoesen*, maatschappelijk werker Dilbeek
- *Valerie Zyde*, verantwoordelijke animatie in een WZC

13.00 – 14.00 uur: Lunch/overleg commissie (besloten)

14.00 – 15.00 uur: Sessie 4: Gesprek met docententeam

- *Greet De Knop*, moduleverantwoordelijke biologisch verouderingsproces en zorg
- *Kristien Nys*, studiebegeleider
- *Harry Parys*, moduleverantwoordelijke sociaaleconomische benadering
- *Joris Van Puyenbroeck*, moduleverantwoordelijke werkveldproject
- *Nancy van Ranst*, moduleverantwoordelijke psychologisch-ethische benadering
- *Luk Remans*, moduleverantwoordelijke maatschappelijke participatie
- *Anik Stevens*, moduleverantwoordelijke basismodule
- *Dirk Smits*, docent evidence based practice in PSG

15.00 – 15.10 uur: Sessie 5: Gesprek met opleidingsmanagement

15.10 – 16.00 uur: Overleg commissie (besloten)

Bijlage 3 – Overzicht geraadpleegde documenten

I. Aanvraagdossier instelling en bijbehorende stukken/bronnen

* *Toets nieuwe opleiding 'Bachelor na bachelor in de Psychosociale Gerontologie*, HUB-EHSAL februari 2010 [81 pp.], aangevuld met de zgn. ECTS-fiches van alle vakken [74 pp.] en het Onderwijs- en Examenreglement [136 pp.]

* [70] Bijlagen bij het aanvraagdossier '*Toets nieuwe opleiding Banaba in de PSG*', te weten: (1) Mission statement HUB, (2) Beleidsvisie onderwijs HUB, (3) Onderwijsontwikkelingsplan HUB, (4) Onderwijsontwikkelingsplan Gezinswetenschappen, (5) Strategie- en werkingsplan Gezinswetenschappen, (6) Competentieprofiel banaba in de PSG, (7) Vergelijking competentieprofiel – niveau 6 Vlaamse Kwalificatiestructuur, (8) Competentieprofiel HUB, (9) Programmaoverzicht, (10) Inventarisatietabel competentieniveaus, (11) Relatie tussen competenties en opleidingsonderdelen, (12) Kerndoelen, (13) Inventarisatietabel werk- en evaluatievormen, (14) Lijst verplicht studiemateriaal, (15) Verslag 'Reflecties van het werkveld', (16) Verslag 'Hoorzitting ter toetsing van de zinvolheid van de opleiding', (17) Vragenlijst derdejaarsstudenten HUB, (18) Vragenlijst alumni HUB, (19) Interim reglement betreffende het Projectmatig Wetenschappelijk Onderzoek, (20) Programmaoverzicht met docenten, (21 t/m 46) CV's van docenten PSG, (47) Raming personeelskosten, (48) Raming voorzieningen pedagogische middelen, (49) Beleidsvisie studentencoaching HUB, (50) Steundocument studie- en trajectbegeleiding Gezinswetenschappen, (51) Overzicht evaluatie-instrumenten kwaliteitszorg, (52 t/m 65) IMPROVE-documenten, (66) Advies Associatie, (67) Oordeel macrodoelmatigheid, (68) Financieel vijfjarenplan begroting HUB-EHSAL, (70) Werkingsreglement Professionele opleidingen. [152 pp.]

* www.hubrussel.be/eCache/HUB/8/580.html, i.v.m. profiel en missie van de instelling

II. Documenten die door de instelling ter inzage zijn gelegd bij het locatiebezoek

* Actieplan

* Verslagen van: Projectgroep 13/01/2010; Coördinatiegroep 13/01/2010; Projectgroep en Coördinatiegroep 03/02/2010; Projectgroep 18/02/2010; Onderwijsteam

* Procedure PWO-projecten

* ISO-certificaat

* Steundocumenten over: (i) ontwerpproces studieprogramma, (ii) didactische principes bij het evalueren van studenten, (iii) schriftelijk studiemateriaal, (iv) interne audits

* Vragenlijsten: (i) alumni Orthopedagogie, (ii) alumni Verpleegkunde, (iii) kwaliteitsbarometer studenten, (iv) personeelsenquête, (v) evaluatie van het didactisch handelen, (vi) projectbegeleiding

* Adviesrapport NVAO 04/11/2009

* Curriculum Vitae gastdocenten

* Verplicht studiemateriaal en aanvullende literatuur

* Aanvraagdossier macrodoelmatigheidstoets

* Beroepsprofielen ouderenadviseur en ouderenbeleidcoördinator

* Publicaties op het vlak van ouderenproblematiek

- * Competentieprofielen van opleidingen die rechtstreeks toegang geven tot de opleiding
- * Voorbeeld instapportfolio
- * Criteria goedkeuring werkveldprojecten
- * Procedures Personeelsdienst
- * Excerpt van de bibliotheekcollectie
- * Marketingbrochure 'Bachelor na bachelor in de psychosociale gerontologie'

III. Nagezonden document

- * Brief van 29 maart 2010 van het programmamanagement van de opleiding PSG over de toelatingsvoorwaarden.

IV. Overige documenten

- * *Toetsingskader nieuwe opleidingen Hoger onderwijs Vlaanderen*, NVAO 1 september 2009
- * *Handreiking Toets nieuwe opleiding Vlaamse Gemeenschap*, 1 september 2009
- * *Notitie 'Panel: samenstelling, taakstelling en werkwijze panel'*, NVAO 13 juli 2006

Bijlage 4 – Nagekomen notitie over toelatingsvoorwaarden

Uit de brief van 29 maart 2010 van de directeur Onderwijs en Kwaliteit van HUB, met als onderwerp Herformulering toelatingsvoorwaarden, worden hier de volgende relevante passages weergegeven:

"We hebben rubriek 2.5.1 van het dossier toets nieuwe opleiding geherformuleerd als volgt.

2.5.1. Toelatingsvoorwaarden

Algemene toelatingsvoorwaarden zijn voorgeschreven door het decreet betreffende de flexibilisering van het hoger onderwijs. De student dient over een bachelordiploma te beschikken.

De bachelor na bachelor in de psychosociale gerontologie richt zich tot houders van de diploma's van bachelor in:

het sociaal werk;

de gezinswetenschappen;

de orthopedagogie;

de ergotherapie;

de verpleegkunde;

de toegepaste psychologie.

Werkervaring

Kandidaat-studenten die houder zijn van één van de hierboven genoemde diploma's dienen bovendien minstens één jaar werkervaring (minimum halftijd) in hun beroep te kunnen aantonen en minstens één jaar relevante ervaring in het werken met ouderen.

Op vraag van het werkveld kunnen kandidaten met een ander dan de genoemde diploma's (maar met minimaal een bachelordiploma) uitzonderlijk worden toegelaten na een assessment waarin hun relevante werkervaring met ouderen, hun voorkennis en hun motivering grondig worden getoetst. Ook voor deze kandidaat-studenten gelden de basisvereisten van minstens één jaar werkervaring (minstens halftijd) in hun beroep en minstens één jaar relevante ervaring in het werken met ouderen.

We hopen mogelijke onduidelijkheid over dit thema met de voorgestelde herformulering in voldoende mate te hebben uitgeklaard voor de commissie."

Bijlage 5 – Lijst met afkortingen

ba	bachelor
banaba	bachelor na bachelor
bnb	bachelor na bachelor
BOF	Bijzondere Onderzoeksfondsen aan de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap
CM	Christelijke Mutualiteit (ziekenfonds)
CV/cv	Curriculum vitae
ECTS	European Credit Transfer System
EHSAL	Europese Hogeschool Brussel (voorheen: Economische Hogeschool St. Aloysius)
EVC	elders verworven competenties
EVK	elders verworven kwalificaties
HIG	Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen
HONIM	Hoger Onderwijs van Imelda
HUB	Hogeschool-Universiteit Brussel
KUB	Katholieke Universiteit Brussel
ma	master
NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
OER	Onderwijs- en Examenreglement
Okra	(seniorenvereniging) Open, kristelijk, respectvol en actief
PSG	psychosociale gerontologie
Ver.	Vereniging
VLEKHO	Vlaamse Economische Hogeschool
VIGez	Vlaams expertisecentrum voor gezondheidspromotie en ziektepreventie
VUB	Vrije Universiteit Brussel
vz.	voorzitter
vzw	vereniging zonder winstoogmerk

nederlands- vlaamse accreditatie organisatie

Het paneladvies is tot stand gekomen in opdracht van de NVAO met het oog op toetsing van de nieuwe opleiding Bachelor in de psychosociale gerontologie van de Hogeschool – Universiteit Brussel.

Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO)

Parkstraat 28

Postbus 85498 | 2508 CD DEN HAAG

T 31 70 312 23 30

F 31 70 312 23 01

E info@nvao.net

W www.nvao.net

Aanvraagnummer # 4286